

ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJA

2017 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

2018 03 22

Vilnius

I. STRATEGINIO VEIKLOS PLANO ĮGYVENDINIMAS

Konteksto (aplinkos) analizė

1. 2017 metai – pirmieji naujos LR Vyriausybės darbo metai, todėl tai buvo persiorientavimo metai nuo ankstesnių metų priemonių link naujosios LR Vyriausybės programos. Atitinkamai kai kurie ankstesni planų sumanymai buvo pakeisti kitais. LR Vyriausybė parengė ir kovo mėnesį patvirtino programos įgyvendinimo planą.
2. Stojimo į EBPO metu tarptautinių ekspertų atliktos Lietuvos būklės analizės suteikė daugiau požiūrių ir argumentų švietimo ir mokslo pertvarkos kelio pasirinkimui.
3. Toliau buvo intensyviai dirbama su mokytojų ir dėstytojų profesinėmis sąjungomis ir su šešiomis iš septynių pasirašyta kolektyvinė sutartis. Tai teigiamai veikė emocinį švietimo ir mokslo bendruomenės klimata, išvengta streikų, tačiau atsirado papildomų išipareigojimų, ypač svarbu tai, kad jie yra finansiniai.
4. BVP vienam gyventojui per pastaruosius 5 metus išaugo daugiau kaip 2,3 tūkst. eurų, o vidutinės šalies gyventojų pajamos per mėnesį išaugo 28 proc. Gerėjanti ekonominė padėtis paprastai sudaro galimybių naujoms permainoms.
5. Lietuvos jaunimo (15–24 metų amžiaus) užimtumo lygis 2016 m. buvo 30,2 proc., per metus jis padidėjo 1,9 proc. punkto. Atitinkamai jaunimo nedarbas sparčiai mažėjo („Eurostat“ duomenimis, jaunimo iki 25 metų nedarbas nuo 35,7 proc. 2010 m. sumažėjo daugiau nei dvigubai – iki 14,5 proc. 2016 m.).
6. Nors 2016 metais ekonominiai ir užimtumo rodikliai šalyje gerėjo, Lietuvos darbo rinkoje vyravo visų amžiaus grupių gyventojų užimtumo didėjimo ir nedarbo mažėjimo tendencijos, tačiau socialinė, ekonominė ir kultūrinė (SEK) atskirtis Lietuvoje nemažėjo.
7. Į skurdo riziką patenkančių vaikų ir jaunimo dalis Lietuvoje pastaraisiais metais didėja. Su piniginiu skurdu glaudžiai susijusi pajamų nelygybė, ji Lietuvoje yra ypač didelė. Reikšmingi pajamų nelygybės skirtumai tarp kaimo ir miesto regionų. Pajamų nelygybė kelia socialinę įtampą ir projektuoja socialines krizes, didina emigraciją.
8. 2016 m. iš Lietuvos emigravo 50,33 tūkst. asmenų. Emigruoti skatina prasta darbo aplinka Lietuvoje, nepatenkinamos gyvenimo sąlygos, mažas darbo užmokestis, mokslininkams – menkas jų darbo prestižas, nepakankamas atstovavimas darbuotojų interesams. Svarbus traukos į užsienį veiksnys yra savirealizacija, kuriai Lietuvoje trūksta galimybių. Aukštos kvalifikacijos darbuotojus traukia „centrai“, kuriuose kuriamos inovacijos, vertinami gebėjimai ir kompetencijos.
9. Verslo požiūrio stiprėjimas daro įtaką švietimo misijai – užuot susitelkęs į asmenybės, visapusiškai išsilavinusio, kultūringo, kūrybingo, socialiai aktyvaus ir atsakingo žmogaus ugdymą (žr. Lietuvos pažangos strategiją „Lietuva 2030“), švietimas pernelyg provokuojamas rengti pigią, paklusnią darbo jėgą. O žmonės ieško įdomesnių ir geriau apmokamų darbų, pagarbesnių darbo santykių ir dalis to negaunančių emigruoja.
10. Atsakymai į šiuos iššūkius numatyti LRV programos įgyvendinimo plane. LR Vyriausybė ryžtingai ėmėsi vienu metu nemažo kiekio reikšmingų reformų, kurios daliai švietimo ir mokslo žmonių kėlė susirūpinimą, nes trūko informacijos ir sumanymų supratimo.
11. Itin daug veiksmų sumanyta atlikti per pirmuosius porą metų, tačiau valstybės biudžetas natūraliai pasiskirsto per ketverius metus, o ne per pirmus dvejus. BVP augo, tačiau santykinės išlaidos švietimui (Tarptautinės organizacijos (UNESCO, EBPO) rekomenduoja skirti švietimui ne mažesnę nei 6 proc. BVP valstybės biudžeto dalį švietimui) ir mokslui (rekomenduojama 2 proc. BVP) kaip BVP dalis labiau mažėjo negu augo, todėl naujoms reformoms papildomų asignavimų beveik nebuvo. Nebuvo ir skolintasi ar kitaip padengtas asignavimų deficitas, tikėtasi, kad įmanoma efektyviai perskirstyti asignavimus. Taupymo linkme nukreipti struktūriniai pertvarkymai vos prasidėjo ir greitai efektai nebuvo tikėtini, o perskirstyti daug asignavimų taip pat rizikinga, nes būtų pernelyg pažeisti daugelio švietimo žmonių teisėti lūkesčiai (pvz., nutrauktos pradėtos statybos ar kiti išibėgę projektai ir pan.). Tai tik dar labiau blogintų emocinį foną. Taigi asignavimų perskirstymas pavyko tik iš dalies, lėšų panaudojimas naujomis kryptimis

prasadėjo vėlokai, todėl dalies numatytų veiksmų nepavyko įvykdyti iki galo, kaip sumanyta. Jų vykdymas vėlavo.

12. Savivaldybių duomenys apie švietimo kontekstą regionuose (gyventojų skaičiaus pokytis, gyventojų išsilavinimas, nedarbo mastas) atskleidžia švietimo įtaką ne tik asmens ir jo šeimos gerovei, bet ir regiono raidai. Tose savivaldybėse, kuriose didesnė dalis gyventojų yra įgiję aukštąjį išsilavinimą, dažniausiai yra mažiau bedarbių, o gyventojų skaičius per pastaruosius 4 metus jose auga arba mažėja nežymiai. Taigi geras švietimas gali daryti stiprią įtaką šalyje, jei jam pačiam būtų skiriama pakankamai dėmesio ir išteklių.
13. Visuomenės lūkesčiai švietimui yra labai aukšti. Lietuvai tapus EBPO nare ir aktyviai dalyvaujant tarptautiniuose EBPO tyrimuose, siekiant švietimui ir pedagoginių darbuotojų pasirengimo reikalavimams ir kompetencijoms taikyti tarptautinius standartus, profesijoje esantiems ir būsimiems mokytojams būtina sudaryti sąlygas nuosekliai ir kryptingai tobulinti profesines kompetencijas, įgyti XXI amžiaus pedagogui būtinas kompetencijas.
14. Mokytojų darbo rinkoje atsirado atotrūkis tarp darbo pasiūlos ir paklausos, lemiantis nuolatinį mokytojų perteklių apskritai Lietuvoje, bet kylantį kai kurių sričių mokytojų trūkumą kai kuriose savivaldybėse. Mokyklose pasigendama jaunų ir entuziastingų mokytojų. 2015–2016 mokslo metais jaunesnių nei 30 metų mokytojų bendrojo ugdymo mokyklose nesudarė nė 3 proc. Patyrusius ir ilgus metus dirbančius pedagogus motyvuoti pokyčiams yra sunkiau, o jauni ir kūrybingi ištraukti į sistemą neturi galimybės ir nesiekia, matydami ribotas įsidarbinimo galimybes. Gabių ir motyvuotų jaunuolių, ypač vyrų, pritraukimas į pedagogines profesijas yra didelis iššūkis.

1 strateginis tikslas: PAVESRTI LIETUVOS ŠVIETIMĄ VEIKLIOS, SOLIDARIOS IR BESIMOKANČIOS VISUOMENĖS TVARIU PAGRINDU (kodas 11)

Tai Valstybės pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ iškeltas tikslas, kurį perėmė ir Valstybinė švietimo 2013–2022 metų strategija. Jis iš esmės atitinka ir LR Vyriausybės programos darnaus žmogaus, darnios visuomenės, darnaus švietimo nuostatas. Tęstinis įsipareigojimas ilgalaikiams šalies tikslams – pirmas darnaus švietimo požymis.

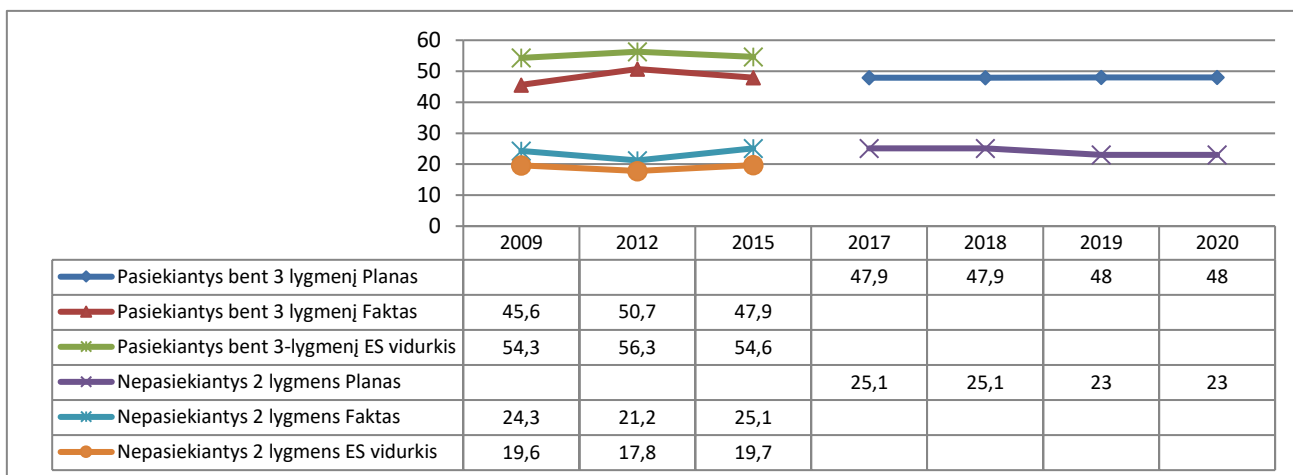
1 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos ir ataskaitinių metų Lietuvos Respublikos biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas

Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. Eur)			
		Patvirtintas planas	Patikslintas planas	Faktiškai panaudota	Panaudojimo dalis nuo patikslinto plano (proc.)
11.01	Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimas	83 095	85 750,0	51 611,8	60,2**
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>		43 529	43 529,0	10.591,7	24,3**
11.02	Švietimo ir mokslo administravimas	797 180	799 314,5	796 682,4	99,7
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>		832	832,0	521,3	63,0***

** Siekiant daugiau lėšų nukreipti naujai LRV programai įgyvendinti buvo peržiūrėti ES paramą naudojančios projektai. Atitinkamai užtruko ES paramos panaudojimo dokumentų suderinimas ir dalis projektų nebuvo pradėti arba pradėti per vėlai. Valstybės biudžeto asignavimai buvo panaudota 104,7 proc.

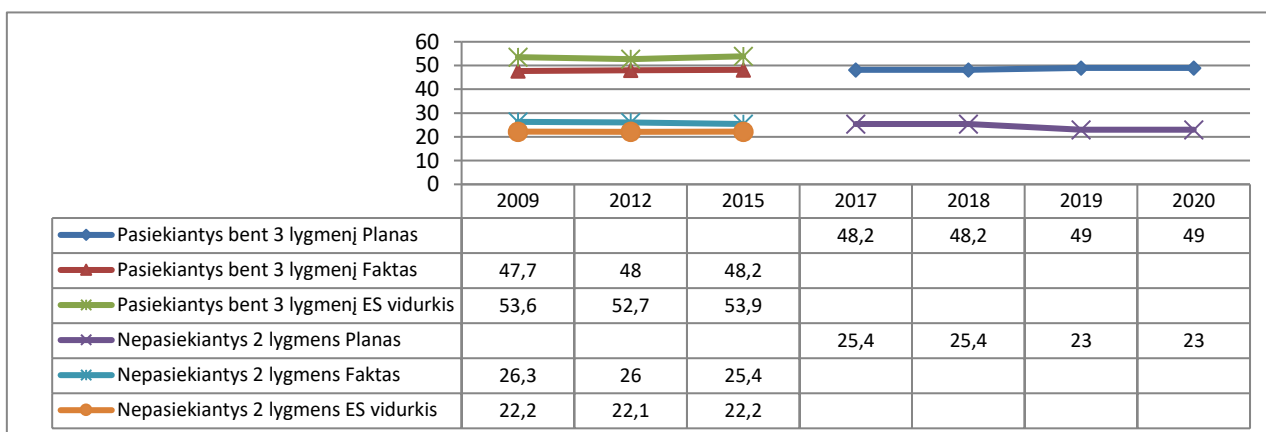
*** Kadangi buvo pradėta įgyvendinti mažiau projektų nei buvo suplanuota, atitinkamai patirta mažiau ir projektų administravimo, informavimo ir vertinimo išlaidų.

1 pav. Mokinių, atitinkančių bent 3-ią (iš 6) ir nepasiekiančių 2-ojo Tarptautinio penkiolikmečių mokymosi pasiekimų tyrimo (PISA) skaitymo gebėjimų lygmenų, dalis, proc.

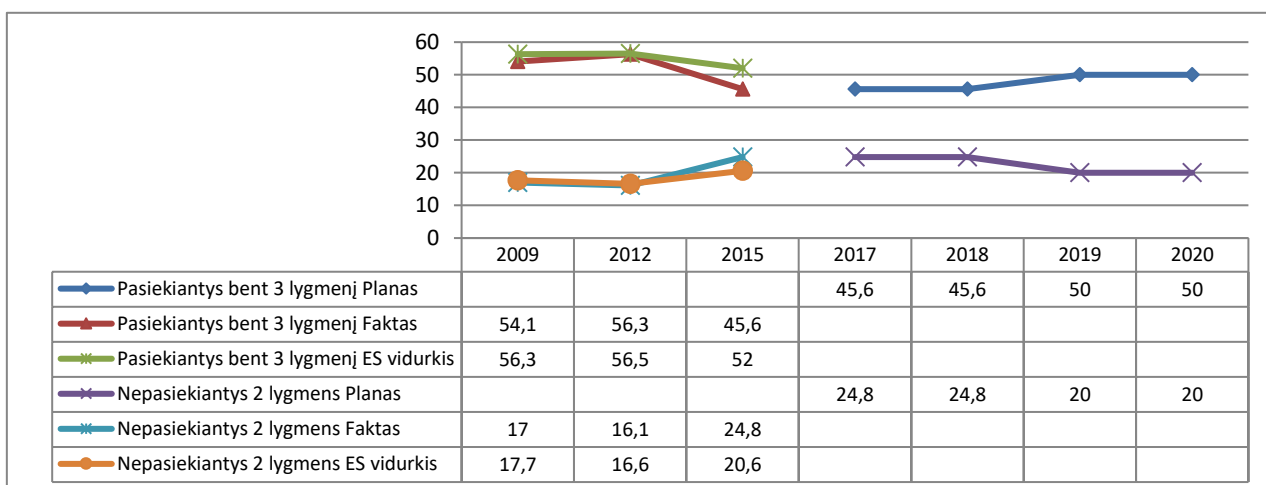
Šaltinis: PISA 2015

2 pav. Mokinių, atitinkančių bent 3 (iš 6) iš nepasiekiančių 2-ojo Tarptautinio penkiolikmečių mokymosi pasiekimų tyrimo (PISA) matematinio raštingumo lygmenų, dalis, proc.

Šaltinis: PISA 2015

3 pav. Mokinių, atitinkančių bent 3 (iš 6) iš nepasiekiančių 2-ojo Tarptautinio penkiolikmečių mokymosi pasiekimų tyrimo (PISA) gamtamokslio raštingumo lygmenų, dalis, proc.

Šaltinis: PISA 2015

Pastaba: Tarptautinio penkiolikmečių tyrimas PISA vykdomas kas treji metai. Naujas tyrimas bus vykdomas 2018 m., o jo rezultatų galima tikėtis 2019 m. pabaigoje.

Tarptautinio penkiolikmečių tyrimo PISA 2015 rezultatai atskleidė Lietuvos mokinių skaitymo gebėjimų ir gamtamokslio raštingumo pablogėjimą. O Lietuvos penkiolikmečių matematinio raštingumo rezultatai, palyginti su 2009 m., šiek tiek pagerėjo. Nepasiekiančių 2-ojo (iš 6) PISA matematinio raštingumo lygmens rodiklio reikšmė net viršijo Švietimo ir mokslo ministerijos 2017–2019 metų strateginio plano 2018 metų siekinį. Vis dėlto pagal minėtus rodiklius Lietuva visose PISA tyrimo dalykinėse srityse atsiliko nuo ES šalių vidurkio.

Prastėjantiems mokinių pasiekimams vieną iš didžiausių įtakų turi mokykloje įgyvendinamas ugdymo turinys, ugdymo proceso kokybė, kurią didžia dalimi lemia mokytojas, taip pat mokinio šeimos ir mokyklos socialinė, ekonominė ir kultūrinė padėtis, mokyklų aprūpinimas materialiniais, ypač mokymuisi skirtais ištekliais.

Lietuvoje ugdymas grindžiamas atskirų dalykų mokymu, orientuojamasi daugiau į tai, kad mokiniai įgytų teorinių mokomųjų dalykų žinių. Mokykloje sprendžiami dažniausiai tipiniai, su kontekstu per mažai susieti uždaviniai, kuriems reikia tam tikrų algoritmų pritaikymo. Mokykloje atliekami bandymai pernelyg dažnai yra tik demonstracinio pobūdžio, juos dažniausiai atlieka patys mokytojai, mokiniai eksperimentus atlieka pagal mokytojo iš anksto paruoštus aprašymus.

PISA tyrimu siekiama įvertinti ne tik mokinio žinias, bet ir tai, ką jis gali atlikti jomis remdamasis ir kaip jis mokykloje įgytas žinias geba kūrybiškai pritaikyti kasdienėse situacijose. Kitaip tariant, tiriamos tos kompetencijos, kurios bus svarbios ateityje žmogaus integracijai ir sėkmingam gyvenimui visuomenėje (t. y. mokslinis, sisteminis, kritinis, kūrybinis mąstymas, gebėjimas spręsti problemas bendradarbiaujant IKT aplinkoje ir pan.). Tyrimo metu teikiamos gamtamokslio raštingumo užduotys yra integruotos, atliekamos bendradarbiaujant virtualioje aplinkoje, ir todėl jos neįprastos Lietuvos mokiniams. Tačiau ugdymo turinyje numatytas užduotis mokiniai atlieka gerai: Tarptautinės švietimo pasiekimų vertinimo asociacijos (IEA) TIMSS 2015 tyrimo duomenis, Lietuvos 4 ir 8 kl. mokinių matematikos ir gamtos mokslų rezultatai statistiškai reikšmingai pagerėjo. IEA PIRLS 2016 tyrimo duomenimis, per 5 metus (2011–2016 m.) Lietuvos ketvirtokų skaitymo rezultatai smarkiai pagerėjo (22 taškais). Per 15 metų (2001–2016 m.) rezultatai pagerėjo daugiau kaip 6 taškais. Šis skirtumas labai svarbus, nes dešimt metų (nuo 2001 m. iki 2011 m.) vykęs skaitymo rezultatų prastėjimas sustabdytas. IEA ICCS 2016 (Pilietinio ugdymo ir pilietiškumo) tyrimo duomenimis, Lietuvos mokinių pilietiškumo žinių rezultatas palyginti su 2009 m. pakilo 13 taškų. Tradicines, memorizacija grįstas užduotis Lietuvos mokiniai atlieka gerai, o reikalaujančias bendrojo raštingumo – nepakankamai. Dėl to atnaujinamas ugdymo turinys, pertvarkomas mokinių pasiekimų vertinimas, įvedamas brandos darbas, diegiamas kaupiamasis ir formuojamasis vertinimas.

Lietuvos mokyklose ugdymo proceso kokybė penkerius metus gerėja netolygiai ir per mažu tempu. Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros duomenimis, ugdymas ir mokymasis kasmet įvertinamas prasčiausiai iš visų mokyklos veiklos sričių (2017 m. minėta sritis įvertinta 2,59 balo iš 4 (2016 m. – 2,16). Palyginti, ugdymosi aplinkos – 2,65 balo). Daugumoje bendrojo ugdymo mokyklų pamokose ugdymas organizuojamas taikant mokymo paradigmą. Mokymosi (šiuolaikinė) paradigma taikoma tik 13,7 procento 2017 metais stebėtų pamokų.

Mažas atlyginimas ir darbo krūvis neskatina geriausių abiturientų rinktis mokytojo profesijos. Stojančiųjų į pedagogines studijas skaičius mažėja, įsidarbina tik 15 proc. asmenų, baigusių bakalauro studijas. Jų konkursinis balas, LAMA BPO duomenimis, 2016 m. buvo 36 proc. mažesnis nei stojančiųjų į populiarias studijų programas (palyginti, 2013 m. – 22,8 proc.).

Remiantis „Eurydice“ 2015 m. duomenimis, Lietuvos mokytojai gauna vieną mažiausių atlyginimų ES. Didžiausią įtaką mokytojų darbo užmokesčiui turi jam tenkantis darbo krūvis. Daugumos 18 kontaktinių valandų per savaitę turinčių šalių mokytojų atlyginimas bruto yra nuo 465 iki 517 eurų. 2015 m. 11 proc. miesto ir 20 proc. kaimo mokytojų turėjo mažiau nei 18 kontaktinių valandų (pamokų) per savaitę. Mažėjant mokinių skaičiui, klasės nesukomplektuojamos ir yra jungiamos. Didelis mokyklų tinklas lemia tai, kad mokytojai dirba keliose mokyklose ir todėl nemotyvuojami siekti mokinių aukštesnių pasiekimų. Neretai sprendžiant mokytojų trūkumo, viso krūvio sudarymo toje pačioje mokykloje problemą (ypač tai būdinga kaimiškoms vietovėms), skirtingus gamtos mokslų dalykus moko vienos gamtamokslinės disciplinos (pvz., biologijos, fizikos ar chemijos) specialistai arba net ne gamtos mokslų mokytojai. Todėl gamtos mokslai Lietuvos mokyklose labai dažnai mokomi tik teoriškai, o eksperimentiniai darbai nėra atliekami. Tam įtakos turi ne tik mokytojo profesionalumo, motyvacijos, laiko pasiruošti eksperimentiniams darbams stoka (ypač

kai dirbama keliose mokyklose), bet ir laboratorijų, įrangos, medžiagų trūkumas. 2015 m. TIMSS duomenys parodė, kad tik 2 proc. Lietuvos ketvirtokų ir 11 proc. aštuntokų gali naudotis laboratorijomis (palyginti, tyrime dalyvavusių šalių vidurkis – atitinkamai 38 proc. ir 85 proc.).

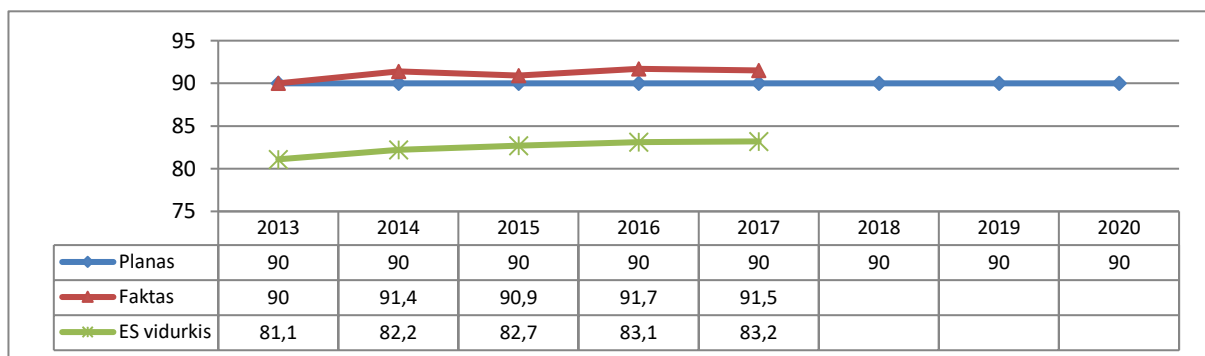
Pedagogų rengimas taip pat nesudaro prielaidų mokytojų darbo krūviams didėti. Pedagogus rengiančios aukštosios mokyklos intertiškai siūlo studijų programas, kurios suteikia siaurą (dažniausiai vieno mokomojo dalyko) kvalifikaciją.

Mokinių pasiekimams neabejotinai didelę įtaką turi ir mokinių socialinis, ekonominis ir kultūrinis (SEK) statusas. Lietuvoje aukščiausio (IV ketvirčio) SEK statuso mokinių pasiekimai lenkia žemiausio (I ketvirčio) SEK statuso mokinių pasiekimus skaitymo gebėjimų srityje net 84 PISA taškais, gamtamokslio raštingumo – 82, o matematinio raštingumo – 77.

Lietuvoje aukštąjį išsilavinimą įgijusių asmenų dalis auga, o nedarbas mažėja, tačiau 2016 m. vaiku iki 18 metų skurdo rizikos lygis išliko didesnis (25,6 proc.) nei visų šalies gyventojų (21,9 proc.). Sugrupavus visus šalies asmenis pagal ekvivalentinių piniginių disponuojamųjų pajamų lygį, 2014 m. turtingiausios pajamų kvintilinės grupės asmenų piniginių disponuojamosios pajamos buvo 6,1 karto didesnės nei skurdžiausios pajamų kvintilinės grupės. Tokius skirtumus švietimui yra labai sunku kompensuoti.

Švietimo pagalba mokyklose siekiama kompensuoti mokinių mokymosi pasiekimų skirtumus, susidariusius dėl SEK įtakos, tačiau tam mokykloms trūksta lėšų. Lietuvoje, palyginti su kitomis ES šalimis, vienam bendrojo ugdymo mokyklos mokiniui tenka maždaug 1,5 karto mažesnė lėšų suma nei vidutiniškai EBPO šalyse.

4 pav. 20–24 metų asmenų, turinčių bent vidurinį išsilavinimą, dalis, proc.

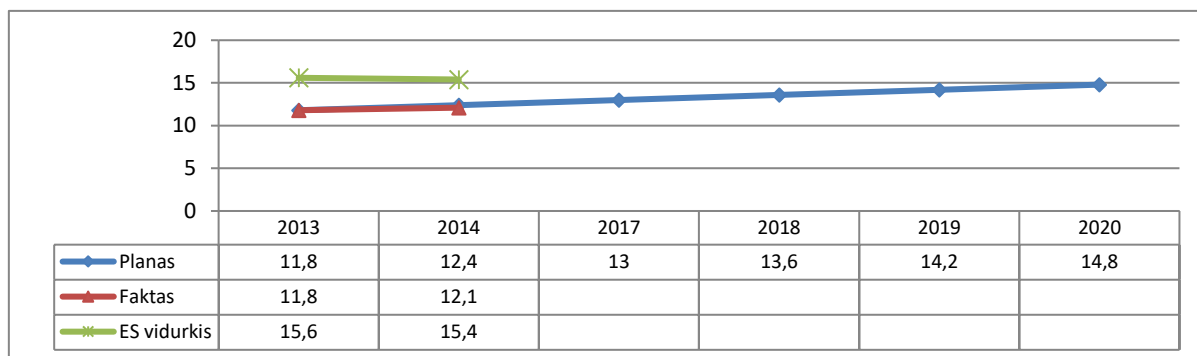

Duomenų šaltinis: Eurostatas

20–24 metų asmenų, įgijusių bent vidurinį išsilavinimą, dalis auga ir gerokai lenkia ES šalių vidurkį. Remiantis preliminariais duomenimis, palyginti su kitomis ES šalimis, Lietuvos pozicija 2017 m. pagal tokių asmenų dalį buvo aukšta (ketvirtoji), lenkianti tokias švietime pirmaujančias šalis, kaip Suomija, Estija, Švedija, Vokietija.

Nors ir mieste, ir kaime vidurinį išsilavinimą turinčių 20–24 metų asmenų dalis didėja, tačiau kaimas atsilieka nuo miesto (atitinkamai 89,1 proc. ir 93,3 proc.). Tai gali priklausyti nuo geresnio mokymo įstaigų prieinamumo mieste. Moterų dalis lenkia vyrų dalį (2016 m. moterų – 93,6 proc., vyrų – 89,1 proc.). Tai rodo didesnę moterų motyvaciją siekti vidurinio ir aukštesnio išsilavinimo. Švietimo prieinamumas ir išsilavinimo kokybė kaime – kertiniai uždaviniai, kad jauni asmenys ne tik siektų vidurinio ir aukštesnio išsilavinimo, bet pajęgtų visavertiškai įsiliesti į darbo rinką.

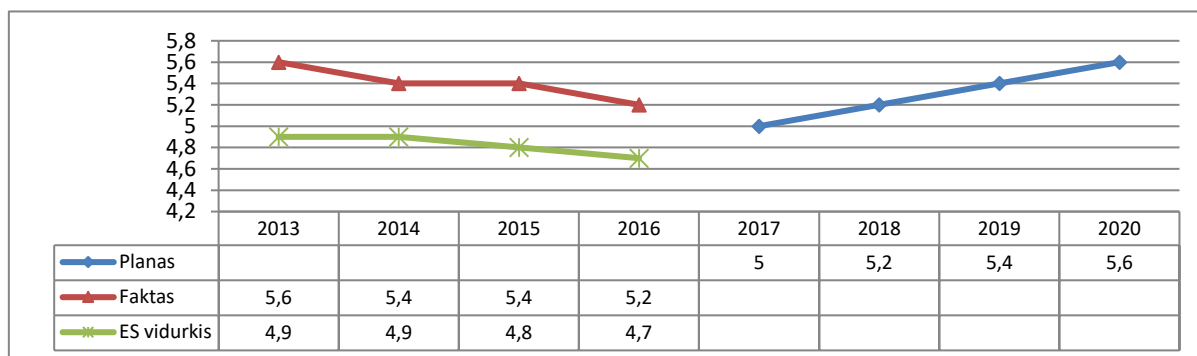
5 pav. Įsidarbinančių 25–64 metų asmenų dalis, proc.

Duomenų šaltinis: Eurostatas

Lietuvoje sukuriančių sau darbo vietą 25–64 metų asmenų dalis pirmaisiais Strategijos įgyvendinimo metais augo, tačiau atsiliko nuo ES šalių vidurkio. Jei tokios tendencijos išliks, galima tikėtis, kad bus pasiekti planuojami šalies strateginiai siekiniai. Vyrų, sukuriančių sau darbo vietas, dalis 2014 m. buvo didesnė nei moterų (atitinkamai – 14 proc. ir 10 proc.). Tarp ES šalių Lietuva užima dešimtą nuo galo poziciją.

6 pav. Nacionalinės išlaidos švietimui kaip bendrojo vidaus produkto (BVP) dalis, proc.

Duomenų šaltinis: Eurostatas

Pastaraisiais metais padidėjo švietimui skiriamų lėšų suma, bet BVP dalis, tenkanti švietimui, sumažėjo. Lietuvoje švietimui Vyriausybė skiria didesnę BVP dalį nei vidutiniškai ES, tačiau vienam mokiniui ar studentui Lietuvoje teko mažiau lėšų nei ES ir EBPO šalyse. Labiausiai šis šalies rodiklis nuo tarptautinio vidurkio skyrėsi pagrindinio ir vidurinio bendrojo ugdymo lygmenyse (Lietuvoje – po 17 proc., ES šalyse – atitinkamai 27 ir 24 proc.). Dar daugiau – daugumoje ES ir EBPO šalių didelis privataus sektoriaus indėlis į švietimą dar padidina šį skirtumą.

Daugiausia valstybės ir savivaldybių biudžetų lėšų 2016 m. teko priešmokykliniam ir bendrajam ugdymui – 780,1 mln. eurų. Panaši suma (776,1 mln. eurų) skirta papildomoms paslaugoms ir švietimo valdymui, administravimui. Iki 2016 m. labiausiai padaugėjo lėšų, skirtų ikimokykliniam ugdymui (42 proc.) ir kitam neformaliajam vaikų ir suaugusiųjų švietimui (26 proc.). Savivaldybių bendrojo ugdymo mokyklose, esančiose kaimo vietovėse, vienam mokiniui vidutiniškai tenka daugiau ugdymo ir ūkio lėšų nei miesto mokyklose.

Valdžios sektoriaus lėšos sudaro didžiausią mokyklų gaunamų lėšų dalį. Iš šalies fizinių ir juridinių asmenų, užsienio institucijų ir tarptautinių organizacijų gautos lėšos 2015 m. aukštosiose mokyklose sudarė apie 40 proc., kitose mokyklose – mažiau nei penktadalį. Privačios lėšos švietimui 2015 m. sudarė tik 0,63 proc. lyginant su BVP.

Taip pat žr. 30, 32, 33, 40, ir 41 paveikslus II ataskaitos dalyje, 8 ir 9 paveikslus 2 strateginio tikslo dalyje.

Apibendrinimas. Strateginio tikslo aspektu svarbu įvertinti visuomenės **veiklumą, solidarumą ir mokymąsi.**

Remiantis 5 paveikslu galima daryti išvadą, kad Lietuvos visuomenės veiklumas auga, kai ES – krenta, nors yra aukštesnis, negu Lietuvos. Vis didesnė visuomenės dalis pasirūpina pati savimi, susikuria savo verslą, nelaukdama, kad valstybė pasirūpintų. Kaitos tempas galėtų būti šiek tiek spartesnis. Nors naujausių duomenų dar nepaskelbta, tačiau tikėtina, kad 2017 metais nebuvo pasiektas Valstybinėje švietimo 2013–2022 metų strategijoje išsikeltas 13 proc. pusiaukelės tikslas. Atsižvelgiant į tai, kad nemažai gyventojų emigruoja, rūpinimosi savimi procentas faktiškai yra didesnis, todėl **veiklumo augimas vertintinas patenkinamai.**

Visuomenės solidarumą, pilietiškumą vertiname pilietine galia (41 paveikslas) ir Tarptautiniu pilietinio ugdymo ir pilietiškumo tyrimu ICCS. 2016 metais rinkimai gerokai suaktyvino visuomenę ir pilietinę galia pakilo. 2017 metų duomenų neturime, bet tikėtina, kad ne rinkimų metais pilietinė galia šiek tiek krito. Gilesnė analizė rodo, jog paaugo gyventojų tikėjimas asmenine ir svarbiausia – visuomeninių organizacijų ir bendruomenių įtaka valstybėje priimamiems sprendimams. Tai rodo, kad pasitikėjimas savo jėgomis, solidarumu ir pats **solidarumas auga**, nors ir nėra pasiektas Valstybinėje švietimo 2013–2022 metų strategijoje išsikeltas 40 balų pusiaukelės tikslas.

Remiantis 4 ir 7 paveikslais **visuomenės mokymasis ir išsilavinimas auga ir pasiekti išsikelti tikslai.** Pagal jaunimo aukštojo išsilavinimo lygį esame pirmi ES. Taip pat esame pirmi pagal darbingo amžiaus populiacijos (25–64 metų amžiaus) išsilavinimo lygį, t. y. pagal asmenų, turinčių bent vidurinį arba ir aukštąjį išsilavinimą, dalį.

Tačiau nacionaliniai ir tarptautiniai duomenys rodo, kad Lietuvos mokinių pasiekimai nėra stabilūs: vieni prastėja, kiti gerėja. Tarptautinio penkiolikmečių tyrimo (PISA) duomenimis, 2015 metais Lietuvos mokinių gebėjimai buvo žemesni už Europos Sąjungos vidurkį, o žemų pasiekimų mokinių, kurie nepasiekia 2-ojo lygmens iš trijų tirtų sričių (gamtamokslio ir matematinio raštingumo ir skaitymo gebėjimų) yra net 25 proc. IEA TIMSS 2015 ir PIRLS 2016 tyrimuose Lietuvos 4 ir 8 kl. mokinių matematikos, gamtos mokslų ir skaitymo gebėjimai yra aukštesni už tarptautinį šalių vidurkį, be to, rezultatai rodo mokinių statistiškai reikšmingą pasiekimų pažangą. Mokymosi pasiekimams gerinti 2017 m. pailgintas ugdymo dienų skaičius, vykdomi Nacionaliniai ir tarptautiniai mokinių pasiekimų tyrimai 4, 8 – tose klasėse ir 15-mečių, pradėtas atnaujinti bendrojo ugdymo mokyklų ugdymo turinys, greta valstybinių egzaminų įvedamas brandos darbas, rengiama formuojamojo vertinimo tvarka, Bendrosios ugdymo programos, parengtas naujas Pedagogų rengimo modelis, Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų veiklos vertinimo modelio ir Individualios pažangos vertinimo metodikos projektai, parengti vaikų akademinų gebėjimų atpažinimo ir vertinimo instrumentų ir metodinės medžiagos projektai išbandomi 30 mokyklų. Tačiau kol kas didesnės įtakos tai padaryti negalėjo.

Teigiamas poslinkis – Vilniaus universitetas pirmą kartą pateko į pasaulinio universitetų reitingo ARWU (*Academic Ranking of World Universities*) 800-uką. Nors Valstybinėje švietimo 2013–2022 metų strategijoje išsikeltas tikslas pusiaukelėje turėti bent vieną universitetą 500-uke, tačiau ir pirmas patekimas į matomą reitingo dalį teikia vilčių.

Pagrindinės pastangos siekiant strateginio tikslo yra susiję su LR Vyriausybės planu ir aptariamais II dalyje.

2 strateginis tikslas: SKATINTI DARNIĄ ŽMOGAUS IR VISUOMENĖS RAIDĄ, STIPRINANČIĄ ŠALIES KONKURENCINGUMĄ IR SUDARANČIĄ SĄLYGAS INOVACIJOMS, PLĖTOJANT STUDIJAS IR MTEP (kodas 12)

Tai Valstybės pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ iškeltas tikslas, kurį perėmė ir Studijų ir MTEP plėtros programa. Jis iš esmės atitinka ir LR Vyriausybės programos darnaus žmogaus, darnios visuomenės, darnaus švietimo nuostatas. Tęstinis įsipareigojimas ilgalaikiams šalies tikslams – pirmas darnios raidos požymis.

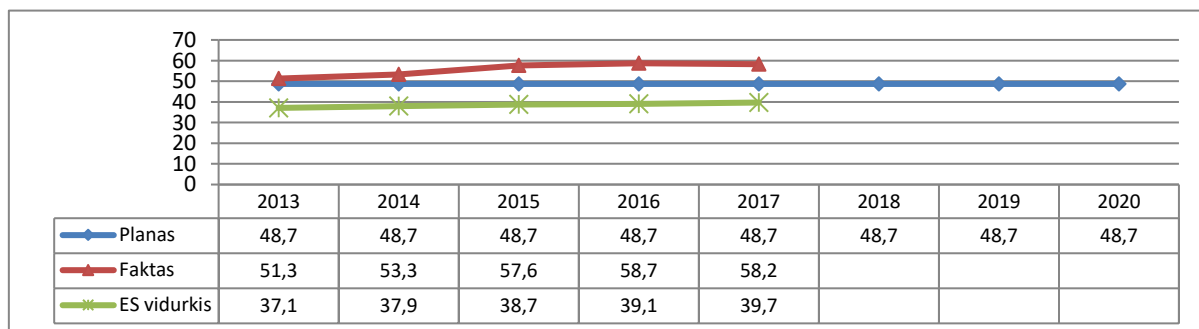
2 lentelė. Strateginį tikslą įgyvendinančios programos ir ataskaitinių metų Lietuvos Respublikos biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme patvirtintų asignavimų panaudojimas

Programos kodas	Programos pavadinimas	Asignavimų panaudojimas (tūkst. Eur)			
		Patvirtintas planas	Patikslintas planas*	Faktiškai panaudota	Panaudojimo dalis nuo patikslinto plano (proc.)**
12.01	Studijų ir mokslo plėtra	156 637	141 078,5*	95 791,1	67,9**
<i>Iš jų ES ir kita tarptautinė finansinė parama</i>		74 111	74 517,0	33 027,1	44,3**

* Rudenį, paaikškęjus 2017 m. stojimo rezultatams, paskirstyti 4 mėnesių Studijų krepšeliai universitetams 13,1 mln. Eur. Taip pat perkelti 2,5 mln. Eur į kitą programą (11.01) kompiuteriams įsigyti (greta savivaldybių perkamų kompiuterių) ir skirti mokykloms, vykdančioms pradinį ugdymą (pradedamas informatinio mąstymo ugdymas), tarptautinius tyrimus, įsivedančioms elektroninius dienyneus ir kt..

** Buvo peržiūrėti ES paramą naudojančios projektai, siekiant daugiau lėšų nukreipti naujos LRV programos įgyvendinimui. atitinkamai užtruko ES paramos panaudojimo dokumentų suderinimas ir dalis projektų nebuvo pradėti arba pradėti per vėlai. Paprasto valstybės biudžeto asignavimų buvo panaudota 94,7 proc.

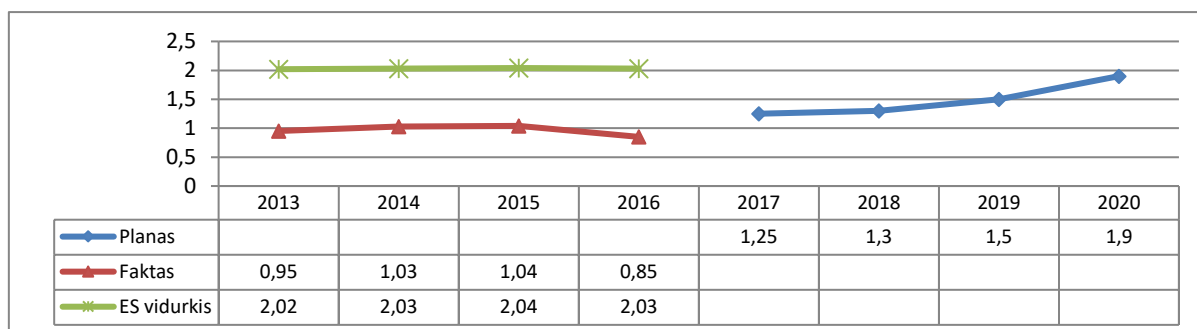
7 pav. 30–34 metų asmenų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, dalis, proc.

Duomenų šaltinis: Eurostatas

30–34 metų asmenų, turinčių aukštąjį išsilavinimą, dalis auga ir jau viršijo planuojamus siekinius. Lietuva pirmauja tarp ES šalių pagal 30–34 metų asmenų, turinčių aukštąjį ar jam prilygintą išsilavinimą, dalį, gerokai lenkdama ES šalių vidurkį. Ši tendencija stebima tiek Lietuvoje, tiek ir ES šalyse jau kelerius metus. Lietuvoje šio amžiaus moterų dalis yra beveik pusantro karto didesnė nei vyrų, nors abiejų grupių dalys kasmet auga. Tikėtina, kad tokio amžiaus vyrai labiau linkę anksčiau įsiliesti į darbo rinką, nei siekti tolesnio išsilavinimo.

8 pav. Bendros išlaidos MTEP (BVP dalis, procentais)

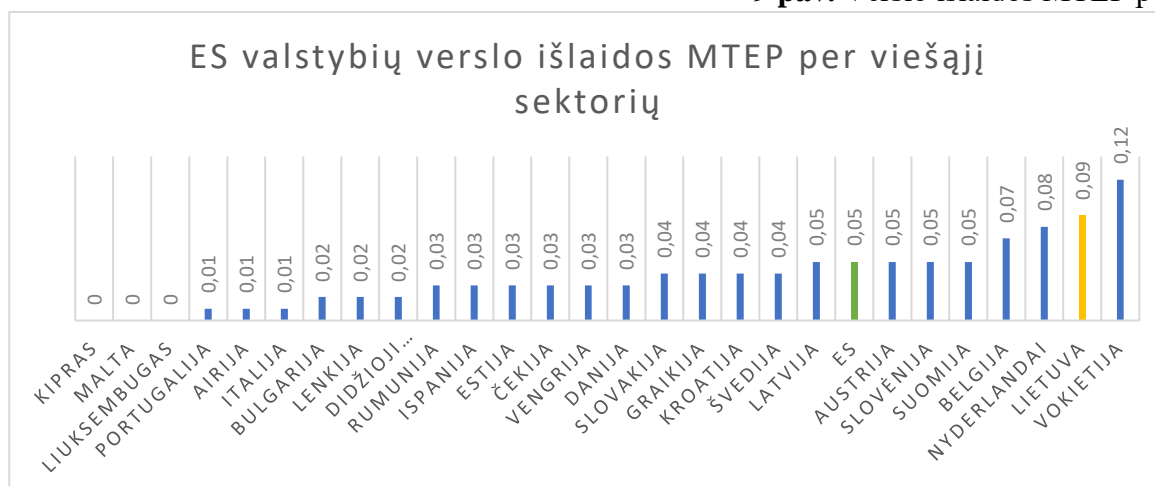
Duomenų šaltinis: Eurostatas

Lietuvos verslo, viešojo sektoriaus ir užsienio išlaidos moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai (MTEP) 2016 m. Lietuvoje siekė 286,1 mln. Eur – tai 26,6 proc. mažiau nei prieš metus. 2016 m. ES šalys narės moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai išleido 300 mlrd. Eur, arba 2 proc. Bendrijos BVP. Palyginti su ES šalių vidurkiu, Lietuva atsilieka: Eurostato duomenimis, mažiau į MTEP 2016 m. investavo tik Malta, Kipras, Rumunija ir Latvija.

Sumažėjimą didžiausia dalimi – 94 proc. – lėmė kritęs ES fondų finansavimas. Ši situacija parodo didelę Lietuvos inovatyvios veiklos priklausomybę nuo ES fondų lėšų. Ypač tai aktualu aukštajam mokslui, kuris gauna didžiąją dalį MTEP veiklai skirtų ES lėšų. Pernai aukštojo mokslo MTEP finansavimas sumenko 78 proc.

Kita vertus, pagal viešojo sektoriaus pritrauktas verslo lėšas Lietuva ES užima antrąją vietą, į pirmąją poziciją užleisdama tik Vokietiją. Tai reiškia, kad esamas žinioms imlaus verslo sektorius Lietuvoje labai aktyvus, o valstybės vykdoma esamų mokslo institucijų ir žinioms imlaus verslo įmonių bendradarbiavimo politika pasiteisina, yra efektyvi. Tačiau problema tampa inovacijų kultūros diegimas verslo įmonėse – Lietuvos žinioms imlaus verslo sektorius ES mastu yra labai nedidelis.

9 pav. Verslo išlaidos MTEP per viešąjį sektorių

Duomenų šaltinis: Eurostat, 2015.¹

Apibendrinimas. Lietuvoje per metus dar paaugo aukštąjį išsilavinimą turinčių 30–34 metų asmenų dalis, ir ji pagal šį rodiklį pirmąja tarp Europos šalių. Per metus bendros išlaidos MTEP plėtrai sumažėjo. Galima daryti išvadą, kad šaliai **labai gerai sekasi išsilavinimo suteikimo srityje ir auginant potencialų tyrėjų skaičių**. Tačiau dar per mažas MTEP finansavimo lygis ir menkas verslo indėlis. **Yra didelė grėsmė, kad nebus pasiektas mokslo finansavimo įsipareigojimas ES mastu**, t. y. nebus pasiektas 1,9 proc. nuo BVP mokslo finansavimo lygis.

¹ Naujausi, 2015 m., „Eurostat“ pateikiami duomenys neatspindi Prancūzijos pozicijų.

Darniai žmogaus ir visuomenės raidai, konkurencingumui ir inovatyvumui skatinti vykdytos priemonės, plėtojančios studijas ir MTEP.

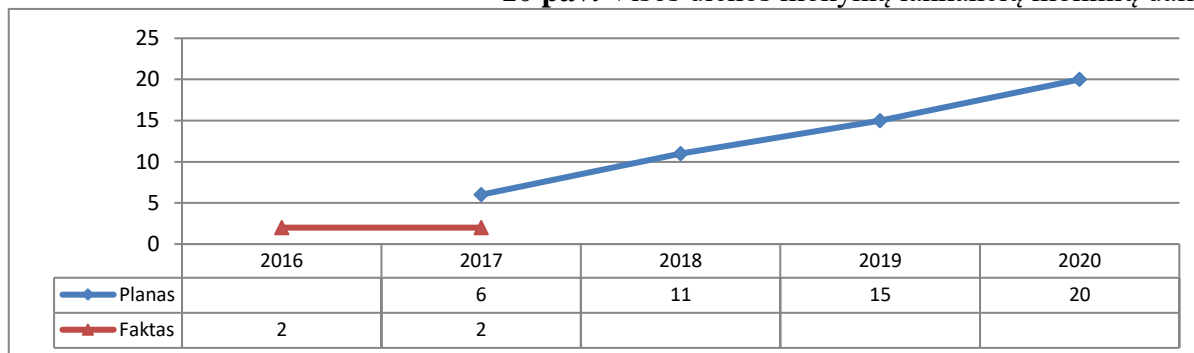
- 2017 m. buvo modeliuojama, kokių kelių įteisinti profesines studijas (5 Lietuvos kvalifikacijų sandaros lygmuo). Tikėtina, kad tokių studijų įteisinimas padidins įgyjamų XXI a. kompetencijų konkurencingumą.
- 2017 m. parengtas ir Seimo patvirtintas valstybinių aukštųjų mokyklų tinklo optimizavimo planas. LR Vyriausybė patvirtino Valstybinių universitetų tinklo optimizavimo plano įgyvendinimo priemones ir numatė finansinę paramą iš valstybės biudžeto ir ES struktūrinių fondų 2014–2020 metų periodo ir bendrojo finansavimo lėšų. Švietimo ir mokslo ministerijos siūlymu pertvarkoje dalyvaujantys universitetai parengė ir pateikė jų pertvarkos 2017–2020 metų veiksmų planus. Tikimasi, kad šios priemonės turės esminės įtakos universitetų veiklos kokybei gerinti.
- 2017 m. veiklą pradėjo Ministro Pirmininko sudaryta darbo grupė, rengianti pasiūlymus dėl valstybinių mokslinių tyrimų institutų veiklos kokybės gerinimo. Numatyta sutelkti aukštųjų mokyklų, mokslinių tyrimų institutų tyrėjų potencialą, orientuojant į visuomenę, valstybę ir ūkiui aktualių problemų ir globalių iššūkių sprendimą, skatinti tarpdiscipliniškumą ir tarptautinį bendradarbiavimą, racionaliai ir tikslingai panaudoti mokslo infrastruktūrą.
- 2017 m. patvirtintas LR Vyriausybės nutarimas dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų moksliniams tyrimams, eksperimentinei plėtrai ir meno veiklai plėtoti skyrimo mokslo ir studijų institucijoms, numatantis kad 60 proc. lėšų skirstoma pagal palyginamojo ekspertinio MTEP vertinimo, o 40 proc. – pagal formaliojo vertinimo rezultatus. Tikimasi, kad naujo finansavimo modelio įdiegimas padės geriau įvertinti MTEP veiklą kokybę ir tikslingiau jas finansuoti.
- Parengtas aukštųjų mokyklų ir užsienio aukštųjų mokyklų filialų išorinio vertinimo ir akreditavimo tvarkos aprašo projektas. Atnaujinta vertinimo tvarka turėtų prisidėti prie tikslesnio šių mokyklų programų veiklos kokybės įvertinimo.
- LRV nutarimu patvirtinta nauja lėšų administravimui ir ūkiui bei sudėtingos infrastruktūros objektų priežiūrai skyrimo tvarka, joje nustatyti racionalūs, efektyvūs ir aiškūs šių lėšų paskirstymo mokslo ir studijų institucijoms principai, t. y., nuo 2018 m. lėšos skiriamos pagal vykdomus mokslinius tyrimus, eksperimentinę plėtrą, meno veiklą ir studijas.

II. VYRIAUSYBĖS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS

I PRIORITETAS. Darni, atsakinga ir sveika visuomenė

1.1. Kryptis. Skurdo, socialinės atskirties ir pajamų nelygybės mažinimas, užimtumo skatinimas

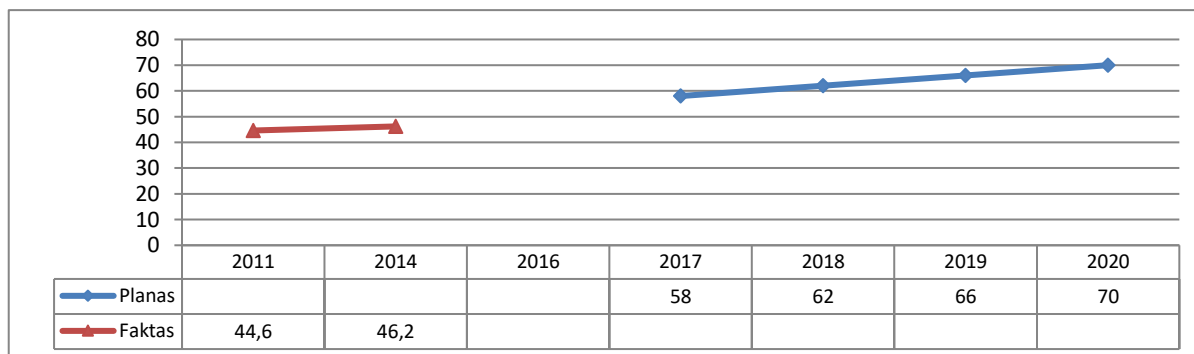
10 pav. Visos dienos mokyklą lankančių mokinių dalis, proc.

Skatinant visos dienos mokyklų kūrimąsi (kai kurios šalies mokyklos jau dirba tokiu principu), kuriama visos dienos mokyklos koncepcija ir visos dienos mokyklos veiklos organizavimo modeliai. Parengti šių dokumentų projektai, suorganizuotos viešosios konsultacijos Lietuvos regionuose. Dokumentus suplanuota tvirtinti tik 2018 metais, todėl įtakos rodikliui dar nėra. Tikimasi, kad visos dienos mokyklos pirmiausia turėtų padėti socialinę, ekonominę ir kultūrinę (SEK) atskirtį patiriantiems vaikams. Siekiant paskatinti visos dienos mokyklų plėtrą, 2018 m. bus įgyvendinami pilotiniai projektai.

1.2. kryptis: Šeimai palankios aplinkos kūrimas, bendruomenių stiprinimas ir smurto visose gyvenimo srityse mažinimas

11 pav. Mokykloje nė karto per 2 mėnesius patyčių nepatyrusių mokinių dalis nuo visų mokinių, proc.

Duomenų šaltinis: ŠVIS, Pasaulinė sveikatos organizacija

Stebėsenai naudojami mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimo ir sveikatos tarptautinio tyrimo duomenys. 2017 m. duomenų dar nėra. Padėtis šalyje gerėja, bet jau du kartus iš eilės daugiausia patyčias patiriančių mokinių buvo Lietuvoje iš apie 40 šalių. Remiantis Higienos instituto 2016 m. atlikto tyrimo duomenimis galima tikėtis, kad padėtis toliau gerėja: 2016 m. per pastaruosius 2 mėn. patyčių nepatyrusių mokinių buvo daugiau nei pusė. Ankstesniais metais patyčių mokykloje problema nemenko – patyčių nepatiriančių mokinių nuo 2011 m. iki 2014 m. buvo padaugėję nežymiai.

Padėčiai gerinti stiprinama patyčių prevencija. Nuo 2017 m. rugsėjo mokyklos privalo sudaryti sąlygas kiekvienam mokiniui nuolat dalyvauti bent vienoje nuoseklioje, ilgalaikėje socialines ir

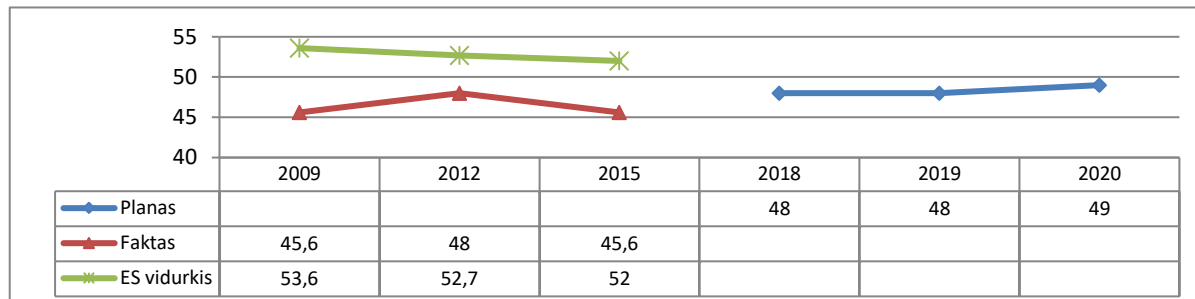
emocines kompetencijas ugdančioje prevencinėje programoje. 2017 m. 515 mokyklų buvo tęsiamas prevencinių programų diegimas, mokymuose dalyvavo 1740 mokytojų ir švietimo pagalbos specialistų. Planuojama, kad 2018 metais jau visose mokyklose veiks prevencinės programos. Ligšiolinė patirtis rodo, kad prevencinės programos sumažina patyčias, todėl tikėtina, kad ilgainiui poveikis bus.

Apibendrinimas. Šia kryptimi ŠMM siekia pašalinti kliūtis vaikams mokytis ir įtraukti į mokymąsi jautresnių socialinių grupių vaikus. Nauji LR Vyriausybės sumanymai dar neįdiegti, todėl poveikio nesimato.

II PRIORITETAS. Švietimo, kultūros ir mokslo paslaugų kokybės bei efektyvumo didinimas

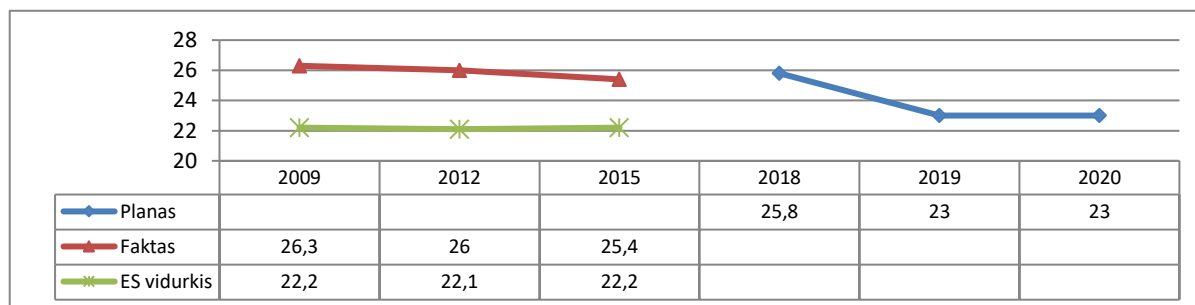
2.1. kryptis: *Darnios ir kūrybingos asmenybės ugdytas kultūros, meno ir švietimo priemonėmis, kuriant darnią pilietinę visuomenę ir veiksmingą darbo rinką*

12 pav. Mokinių dalis (proc.), kurių PISA pasiekimų lygis bent 3 (iš 6) (žemiausias procentas iš 3 dalykinių sričių)

Duomenų šaltinis: PISA 2015

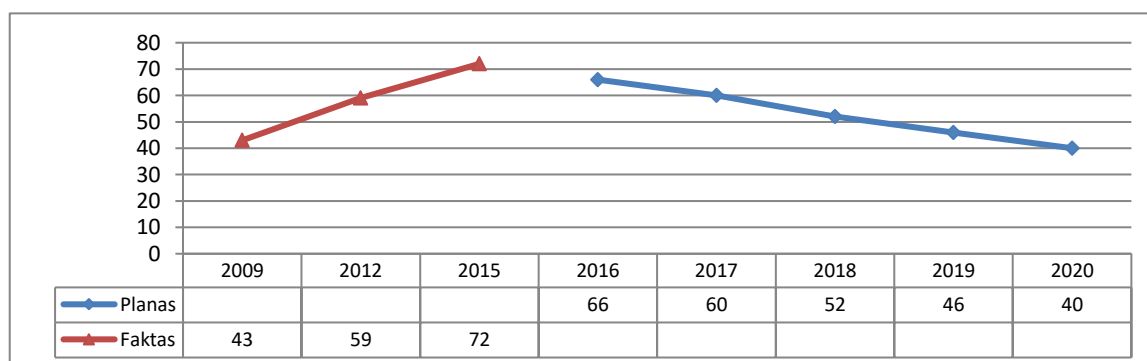
13 pav. Mokinių, nepasiekiančių 2-o (iš 6) PISA pasiekimų lygio, dalis, proc. (aukščiausias procentas iš 3 dalykinių sričių)

Duomenų šaltinis: PISA 2015

Vertinant Lietuvos mokinių mokymosi pažangą pagal žemiausią mokinių, pasiekiančių bent 3-ią (iš 6) PISA pasiekimų lygmenį iš trijų dalykinių sričių (skaitymo gebėjimai, matematinis, gamtamokslis raštingumas), dalį 2012 m. pavyko pasiekti ŠMM Strateginio plano 2018 m. ir 2019 m. siekinius, tačiau 2015 m. šio rodiklio reikšmė smuko į 2009 m. poziciją ir nutolo nuo minėtų siekinių. O aukščiausią Lietuvos mokinių, nepasiekiančių 2-o (iš 6) PISA pasiekimų lygmens iš trijų dalykinių sričių, dalį 2015 m. pavyko pagerinti ir viršyti minėto ŠMM strateginio plano 2018 m. siekinį. Vis dėlto pagal minėtus du rodiklius Lietuva visuose trijuose PISA tyrimuose atsiliko nuo ES šalių vidurkio. (Išsamiau apie mokinių mokymosi pasiekimų rezultatus, jų priežastis žr. 1 strateginio tikslo dalyje).

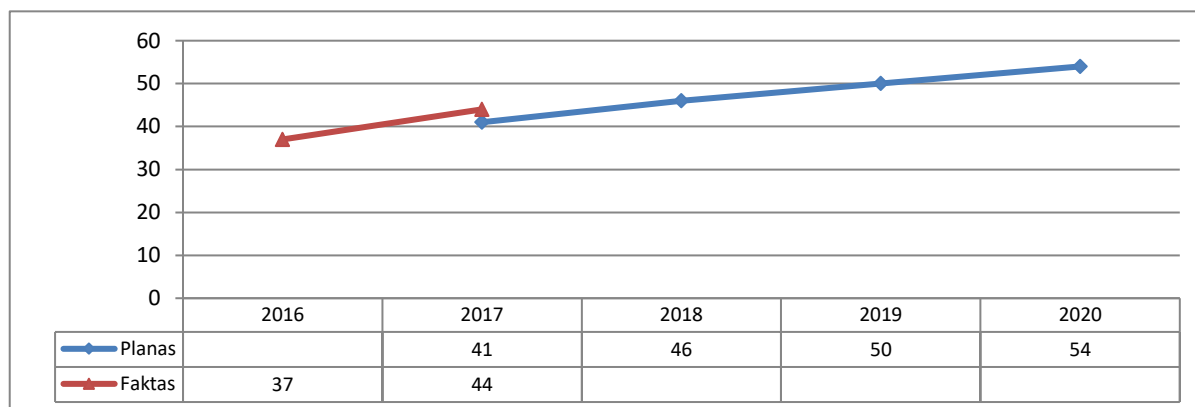
14 pav. Mokinių, besimokančių kaimo ir miesto (Vilniaus) vietovėse (skaitymo) pasiekimų skirtumo taškai

Duomenų šaltinis: NEC

Mokinių pasiekimų skirtumas nuo 2009 m. iki 2015 m. tarp miesto (Vilniaus) ir kaimo išaugo 29 PISA skalės taškais. Panašu, kad šį skirtumo padidėjimą lėmė didėjantys SEK skirtumai tarp kaimo ir miesto. Statistikos departamento duomenimis, 2016 m. skurdo rizikos lygis didmiesčiuose buvo 11,6 proc. ir lyginant su 2013 m., beveik nepakito, tuo tarpu kaime – 3 kartus didesnis (34,8 proc.) ir išaugęs 3,1 proc. punkto. Minėtus pasiekimų skirtumus galėjo lemti ir tai, kad į kaimo vietas yra žymiai sunkiau pritraukti aukštos kompetencijos mokytojus. Kaimo mokyklos dėl lėšų stokos dažniausiai yra žymiai prasčiau aprūpintos mokymo priemonėmis ir įranga. Siekiant mažinti šiuos skirtumus stiprinamas įtraukusis švietimas, kuriamos kaupiamojo ir individualizuoto formuojamojo vertinimo priemonės, tačiau efektas gali būti tik ilgalaikėje perspektyvoje.

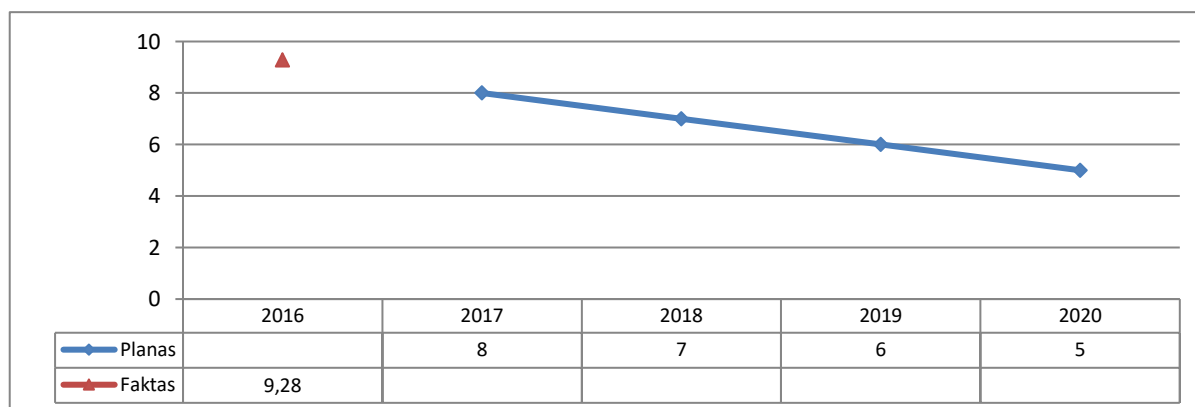
15 pav. Aukštesniu pasiekimų lygiu išlaikytų valstybinių brandos egzaminų dalis lyginant su tų metų abiturientų ne eksterņų skaičiumi, proc.

Duomenų šaltinis: NEC

Nacionalinio egzaminų centro duomenimis, 2017 m. aukštesniu pasiekimų lygiu išlaikytų valstybinių brandos egzaminų rezultatai pagerėjo: 2017 –16,3 proc. (2016 – 13,7). Vis dėlto to nepakanka, nes Lietuvos mokyklose ugdymas yra pernelyg orientuotas į vidutinių gebėjimų mokinius, o gabiesiems ir mokymosi sunkumų patiriantiems mokiniams skiriama nepakankamai dėmesio. Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros duomenimis, daugumoje mokyklų ugdymas pamokose nėra diferencijuojamas, individualizuojamas ir personalizuojamas, todėl mokyklos šį pamokos aspektą dažniausiai pasirenka kaip tobulintiną.

16 pav. Profesinio mokymo įstaigų absolventų, registruotų teritorinėse darbo biržose po metų nuo baigimo dalis, proc.

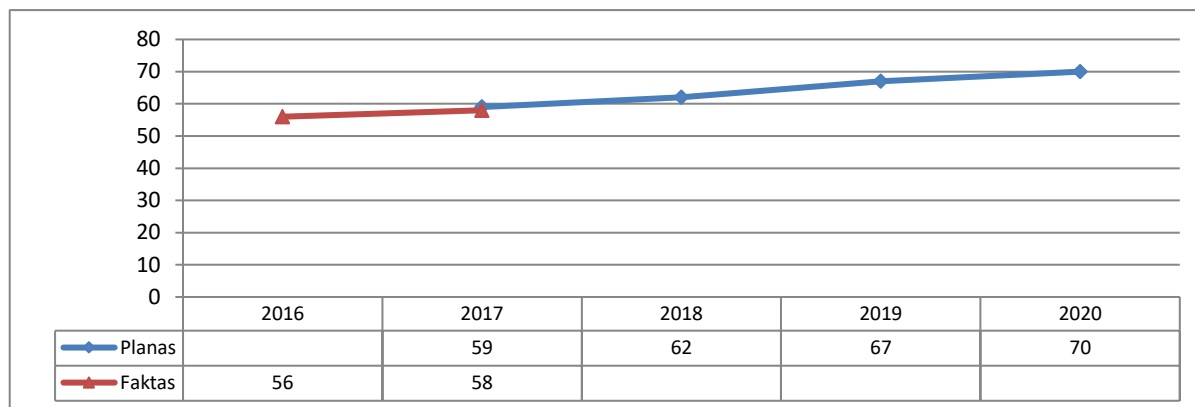

Duomenų šaltinis: ŠMM

Siekiami skaidrumo priimant į profesines mokyklas: organizuotas prašymų priėmimas vykstant ne į profesinio mokymo mokyklas, o per LAMA BPO.

Kvalifikacijų ir profesinės mokymo plėtros centro (KPMPC) duomenimis, 63 proc. 2015 m. laidos dirbančių absolventų 12 mėnesį po profesinio mokymo programos baigimo dirbo darbą, kuris pagal Lietuvos profesijų klasifikatorių yra priskiriamas 4–8 profesijų grupėms, t. y. darbą, kuriam ir yra reikalinga jų įgyta kvalifikacija (KPMPC). 19 proc. minėtų absolventų dirbo nekvalifikuotą darbą.

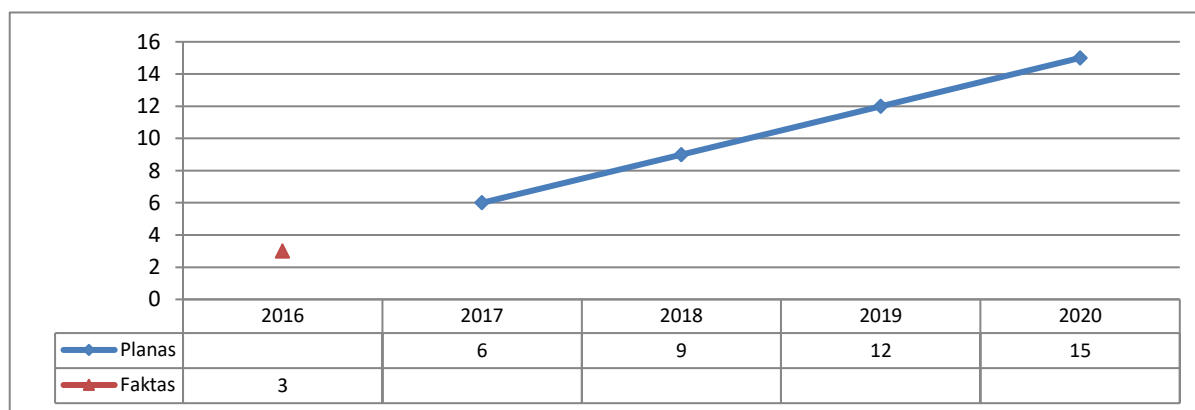
17 pav. Aukštųjų mokyklų pirmos pakopos absolventų, dirbančių 1–3 Lietuvos profesijų klasifikatoriaus pagrindinėse grupėse kitų metų po studijų baigimo (sausio 1 d.), dalis palyginti su visais dirbančiais ir netęsiančiais mokslų pirmos pakopos absolventais, proc.

Duomenų šaltinis: ŠMM

Mokslo ir studijų stebėsenos ir analizės centro (MOSTA) duomenimis, 2016 m. sausio mėn. darbuose, kuriems reikia aukštos kvalifikacijos specialistų, įsidarbino 58 proc. Lietuvos aukštųjų mokyklų I pakopos toliau nebestudijuojančių absolventų. Išlieka didelis skirtumas tarp kolegijų ir universitetų. Darbą, kuriam nereikalingas aukštasis mokslas, 2015 m. dirbo 53 proc. kolegijų ir 32 proc. universitetų absolventų.

18 pav. Profesinėse mokyklose pameistrystės forma vykdomų mokymo programų dalis, proc.

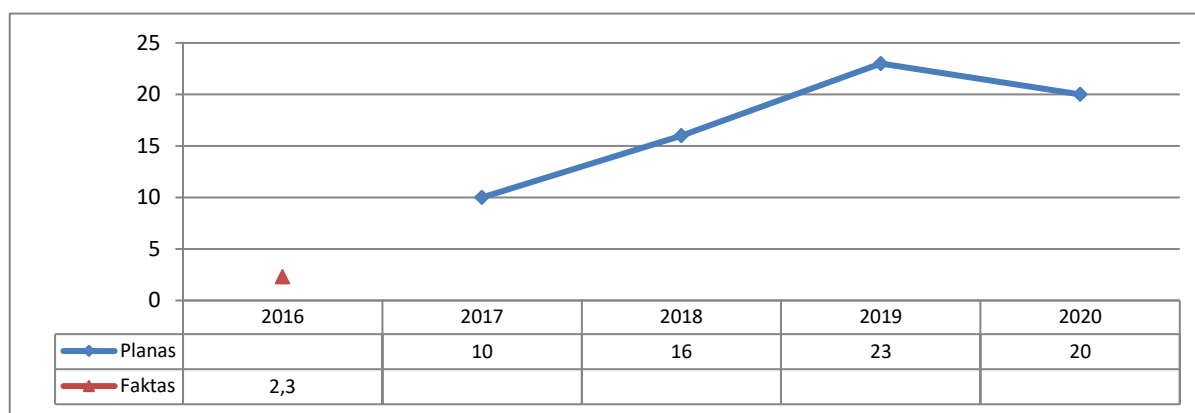
Lietuvoje pameistrystė, kaip formaliojo profesinio mokymo organizavimo forma, nėra plačiai paplitusi, vyrauja mokyklinė profesinio mokymo forma. Neretai profesinio mokymo organizavimo pameistrystės forma patirtis įgyjama per „Erasmus+“ programos ir panašius projektus, kai pameistrystė su vietos darbdaviais išbandoma epizodiškai, tam tikrai programos daliai, bet ne visai kvalifikacijai įgyti. Daugiausia patirties šioje srityje profesinio mokymo įstaigos (t. y. darbo rinkos mokymo centrai, dirbantys su suaugusiais mokiniais) įgijo 2013–2015 m. įgyvendinant projektą „Profesinis mokymas pameistrystės forma darbo rinkos mokymo centruose“. Šio projekto metu parengtos pameistrystės organizavimo gairės, kuriomis gali naudotis ir profesinio mokymo įstaigos, įgyvendinančios formaliojo profesinio mokymo programas pirmai kvalifikacijai įgyti. Projekto metu pameistrystė taikyta įgyvendinant trumpas (ne daugiau nei 1 metų trukmės) profesinio mokymo programas, todėl projekto

patirtis tik iš dalies gali būti perkelta į ilgesnes profesinio mokymo programas arba į profesinio mokymo programas, įgyvendinamas kartu su bendrojo ugdymo programomis.

Atliepiančiam pameistrystės poreikį, inicijuotas projektas suaugusiems, nebaigusiems bendrojo ugdymo programos ir norintiems ją baigti (atskirai arba kartu su profesine kvalifikacija). Patvirtintas projektų finansavimo sąlygų aprašas, paskelbtas kvietimas teikti paraiškas. Projektai prasidės 2018 m.

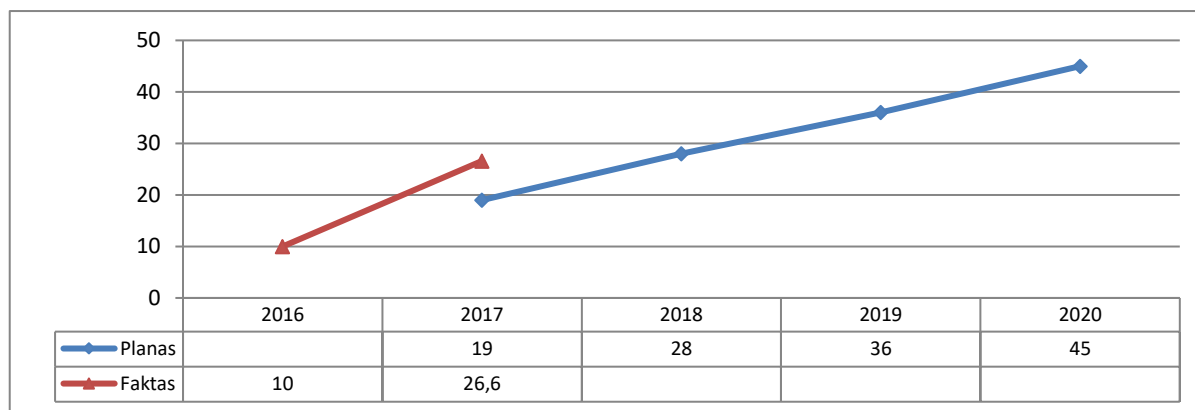
Pradėtas vykdyti „Erasmus+“ programos projektas „Naujų praktinio mokymo būdų išbandymas profesiniame mokyme ir profesijos meistrų rengimas mokytį darbo vietoje“, skirtas skatinti įmonių meistrų profesinį tobulėjimą, profesinio mokymo įstaigų mokinius mokytį darbo vietoje bendradarbiaujant ir mokantis Europos Sąjungos ir regioniniu lygmeniu; stiprinti profesinio mokymo įstaigų, socialinių partnerių, mažų ir vidutinio dydžio įmonių bendradarbiavimą. Organizuoti I etapo meistrų, atsakingų už mokinių mokymo darbo vietoje organizavimą verslo įmonėse ir profesinio mokymo institucijose, mokymai, kito etapo pradžia planuojama 2018 m. kovo mėn. Projekto metu bus parengta jungtinė įmonių meistrų mokymo programa ir metodinė medžiaga, apmokyti 800 meistrų Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje.

19 pav. Mokinių, mokomų pameistrystės forma dalis, proc.

Nuo 2014 m. iki 2016 m. pameistrių skaičius išaugo daugiau kaip 2 kartus – nuo 254 iki 659. Daugiausia pameistrių 2016 m. mokėsi pagal metalų apdirbimo staklininko (52 pameistriai), suvirintojo (39 pameistriai), Java programuotojo (28 pameistriai). Palyginti, Suomijoje, kurioje profesinis mokymas užima reikšmingą vietą švietimo sistemoje, tik 17 proc. kvalifikacijų įgyjamos per pameistrystę ir dauguma pameistrystėje dalyvaujančiųjų – suaugę mokiniai².

20 pav. Mokinių, kurie mokėsi pagal parengtas arba atnaujintas modulines profesinio mokymo programas, dalis, proc.

² Cit. Suomijos švietimo tarybos (OPH) informacija, 2017 leidinyje „Profesinio mokymo būklės apžvalga, 2017, psl. 45.

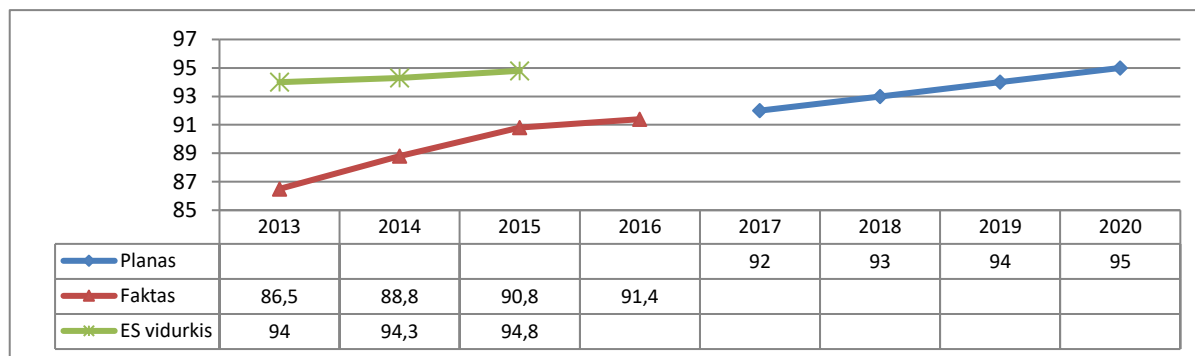
Nuo 2015 m. pereinama nuo mokomaisiais dalykais prie moduliais grindžiamų profesinio mokymo programų. 2017 m. buvo registruotos 76 modulinės profesinio mokymo programos, iš jų 2016–2017 m. m. buvo įgyvendinamos 46 programos, pagal jas mokėsi 5 125 mokiniai (11 proc. visų besimokančiųjų). LAMA BPO duomenimis, 2017–2018 m. m. į 54 modulines mokymo programas priimta 8 170 mokinių (44 proc. visų priimtųjų mokyti).

Apibendrinimas. Šioje kryptyje rezultatai pasiekiami tik per ilgesnį laikotarpį, nes mokymasis užtrunka ne vienerius metus. Tačiau 2017 metais pradėti ir vėlesni LRV plane numatyti darbai ateityje turėtų duoti efektą:

- 2017 m. sukurta E. platforma, kurioje bus talpinami ŠMM, KM ir NVO kūrybingumo ir kritinio mąstymo ugdymo modeliai, mokyklos galės rinktis ir įgyvendinti šiuos modelius. Bus talpinami ir gerosios praktikos pavyzdžiai. Kūrybingumo ir kritinio mąstymo modelių diegimas bus tęsiamas ir veiklose, susijusiose su ugdymo turinio atnaujinimu, į jį integruojant kūrybingumo nuostatus ir kompetencijas.
- pailgintas ugdymo dienų skaičius, pradėtos atnaujinti Bendrosios ugdymo programos, parengtas naujas Pedagogų rengimo modelis, Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų veiklos vertinimo modelio ir Individualios pažangos vertinimo metodikos projektai.
- Švietimo įstatyme įteisinta priešmokyklinio ir pradinio ugdymo ankstinimo kryptis, o ankstyvas ugdymas, remiantis tyrimais, turi nemenką įtaką vėlesniems mokymosi rezultatams.

2.2. kryptis: Švietimo prieinamumo ir tarptautinio konkurencingumo didinimas

21 pav. Švietimo įstaigas lankančių 4–6 metų vaikų dalis, proc.

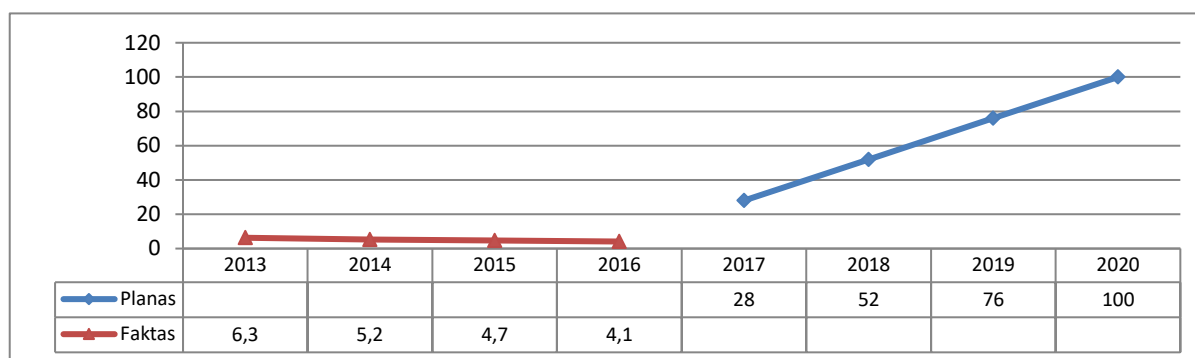

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Pastaba: 2017 m. rodiklio reikšmės bus, kai bus atnaujinti duomenys.

Švietimo įstaigas lankančių 4–6 metų vaikų šalyje daugėja. Tam įtakos turi ir gyventojų skaičiaus kaita, ir švietimo politika (nuo 2016 m. priešmokyklinis ugdymas tapo privalomu, jis skirtas vaikams nuo 6 metų). Nors rodiklis gerėja, tačiau vis dar didelis skirtumas tarp ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo prieinamumo mieste ir kaime. 2016 m. kaimo vietovėse švietimo įstaigas lankė tik 52 proc. 4–6 metų vaikų (galimas duomenų netikslumas, nes dalis kaime gyvenančių vaikų švietimo įstaigas lanko mieste). Palyginti su kitomis ES šalimis, Lietuva yra tarp tų šalių, kuriose švietimo įstaigas lanko mažiau vaikų. „Eurostato“ duomenimis, 2015 m. pusėje ES šalių ankstyvajame ugdyme dalyvavo daugiau nei 90 proc. 4-mečių, Lietuvoje – 84,5 proc.

22 pav. 6 metų vaikų, ugdomų pagal pradinio ugdymo programą, dalis, proc.

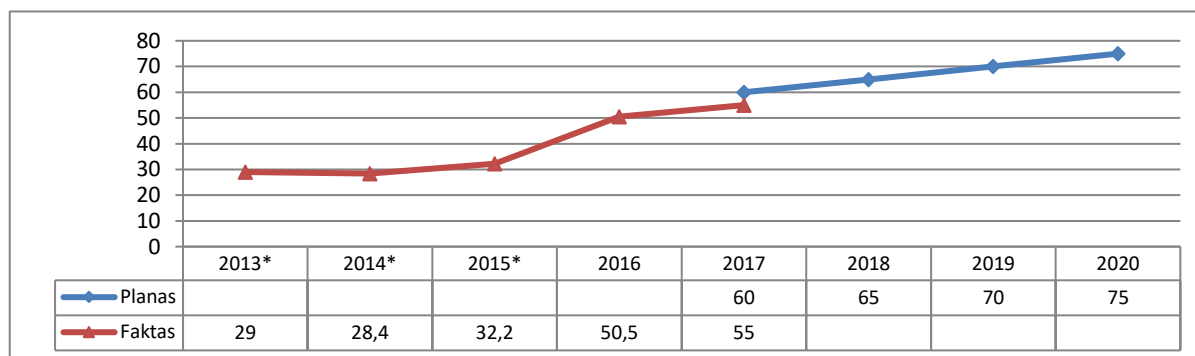

Duomenų šaltinis: Eurostatas

Ankstesniais metais pagal pradinio ugdymo programas ugdomų 6-mečių šalyje šiek tiek mažėjo, šis rodiklis buvo vienas iš žemiausių ES šalių kontekste. 2015 m. pagal pradinio ugdymo programą ugdomų 6-mečių mažiau nei Lietuvoje buvo tik 4-iose šalyse, o pusėje ES šalių pagal pradinio ugdymo programą buvo ugdoma 90 proc. ir daugiau 6-mečių.

Siekiant, kad daugiau 4–6 metų vaikų lankytojų švietimo įstaigas, daugiau 5-mečių dalyvautų priešmokyklinio ugdymo programoje, o 6-mečių – pradinio, pakeitus Švietimo įstatymo nuostatą ir atsakius vaiko brandumo mokytis pagal priešmokyklinio ir pradinio ugdymo programas įvertinimo, tėvų (globėjų) sprendimu, priešmokyklinis ugdymas vaikui gali būti teikiamas anksčiau, t. y. kai jam sueina 5 metai, tada atitinkamai pradinis – kai jam sueina 6 metai). Taip sudaroma galimybė šeimoms savanoriškai anksčiau pradėti institucinį priešmokyklinį vaikų ugdymą ir pradinį ugdymą. Analizuojamas savivaldybių pasirengimas ir galimybės 2018–2021 m. palaipsniui pradėti anksti priešmokyklinį ir pradinį ugdymą.

23 pav. Neformaliojo švietimo galimybėmis mokykloje ir kitur pasinaudojančių vaikų dalis, proc.

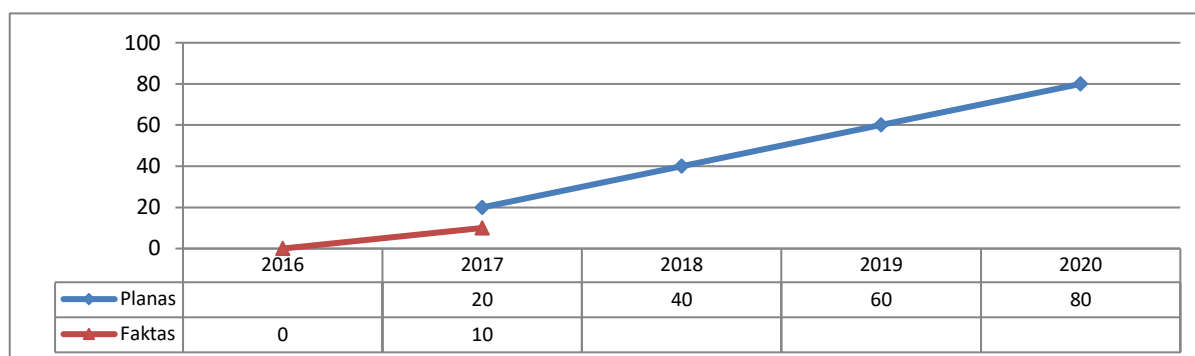
Duomenų šaltinis: ŠVIS

* Be būrelių bendrojo ugdymo mokyklose.

Neformaliojo vaikų švietimo prieinamumas gerėja. Nors 2017 m. numatyta plano reikšmė nepasiekta, tačiau galima teigti, kad pažangos mastas (rodiklio pagerėjimas 4,5 proc. punktais per metus) atitinka numatytąjį (Vyriausybės programos įgyvendinimo plano rengimo metu, remiantis išankstiniais duomenimis, buvo žinoma, kad 2016 m. neformaliojo švietimo galimybėmis pasinaudojo 56 proc. mokinių, ir numatytas 4 proc. punktų padidėjimas iki 60 proc.).

Neformaliojo švietimo prieinamumas gerinamas užtikrinant jo finansavimą (skiriamos tikslinės lėšos (neformaliojo vaikų švietimo krepšelis) ir kt.) ir kokybę (sukurta neformaliojo vaikų švietimo kokybės užtikrinimo eksperimentinė metodika, kuri bus išbandyta 6 savivaldybėse), taip pat tvarkant neformaliojo vaikų švietimo mokyklų infrastruktūrą (įgyvendinamas projektas Neformaliojo švietimo infrastruktūros tobulinimas).

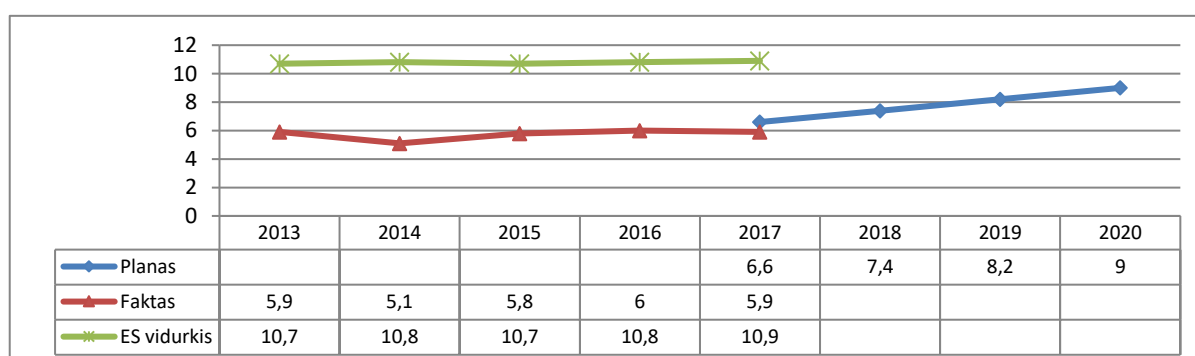
24 pav. Bendrojo ugdymo mokyklų, turinčių mažiau kaip 120 mokinių, sumažėjimas, proc.

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Nuo 2016 m. iki 2017 m. mažų mokyklų (kuriose mokosi iki 120 mokinių) sumažėjo 10,1 proc. Dažniausiai mažos būna pradinės ir pagrindinės mokyklos, mažų progimnazijų ar gimnazijų nėra daug. 2017 m. mažiau nei 120 mokinių mokėsi 167-iose pagrindinėse ir 44-iose pradinėse mokyklose (dažniausiai mokyklose-darželiuose), neskaičiuojant specialiųjų, sanatorinių, jaunimo, suaugusiųjų mokyklų ir mokyklų-daugiafunkčių centrų. Nuo 2016 m. iki 2017 m. ir vienu, ir kitų mokyklų sumažėjo beveik dešimtadaliu. Kompensuojant išaugusį atstumą iki mokyklos vaikams vežioti nupirkti 82 autobusai. Planuota rodiklio reikšmė nepasiekta, nes tik 2018 metais suplanuota intensyvesnė tinklo pertvarka formuojant jungtines mokyklas. Savaiminis mažų mokyklų mažėjimas nebuvo toks intensyvus, kokio tikėtasi.

25 pav. 25–64 metų gyventojų, per 4 paskutines savaites dalyvavusių švietimo ir profesinio mokymo veikloje, dalis, proc.

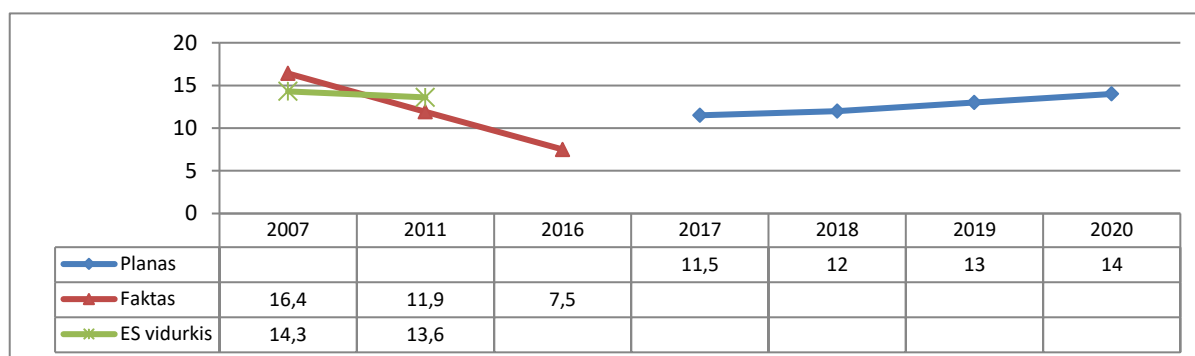

Duomenų šaltiniai: ŠVIS, Eurostatas

Mokymosi visą gyvenimą mastas pastaraisiais metais beveik nekito ir neartėjo prie ES vidurkio. 2016 m. Lietuvoje mokymosi visą gyvenimą veiklose dalyvavo 6 proc. 25–64 metų gyventojų, vidutiniškai ES – 10,8 proc.

Dalyvavimas mokymosi visą gyvenimą procesuose skatinamas organizuojant bendrųjų kompetencijų mokymo programas savivaldybėse, pagrindinis dėmesys skiriamas asmenų, gyvenantiems labiau nuo regionų centrų nutolusiose vietovėse mokytis. 2017 m. startavo programa, kuria savivaldybės skatinamos stiprinti savo finansinį indėlį mokymosi visą gyvenimą procesams stiprinti. Savivaldybėms, kurios dalyvavo programoje ir skyrė lėšų regiono mokymosi planams įgyvendinti, paskirtas dalinis finansavimas. 2017 m. programoje dalyvavo 11 savivaldybių.

26 pav. 25–34 metų asmenų, kurie mokosi pagal formaliojo švietimo programas*, dalis, proc.

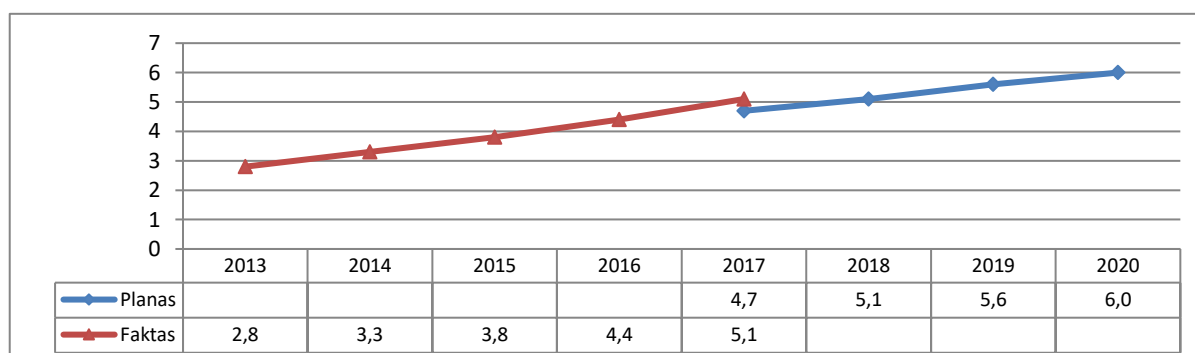
Duomenų šaltinis: Eurostatas

* skaičiuojami asmenys, kurie mokėsi per pastaruosius 12 mėnesių.

Pastaba: 2017 m. duomenų nėra, nes tyrimas, kurio duomenys naudojami rodiklio stebėsenai, vykdomas kas keleri metai.

Ankstesniais metais pagal formaliojo švietimo programas besimokančių 25–34 metų asmenų (skaičiuojant 12 mėnesių laikotarpį) Lietuvoje sparčiai mažėjo (šiek tiek mažėjo ir vidutiniškai ES). Apie šio rodiklio reikšmę vėlesniais metais galima spręsti pagal tokį patį rodiklį, skaičiuojamą 4 savaičių laikotarpiui. Jis rodo, kad Lietuvoje pagal formaliojo švietimo programas besimokančių 25–34 metų asmenų iki 2015 m. mažėjo (2015 m. buvo 4,4 proc.), o po to padaugėjo (2016 m. – 5,4 proc.).

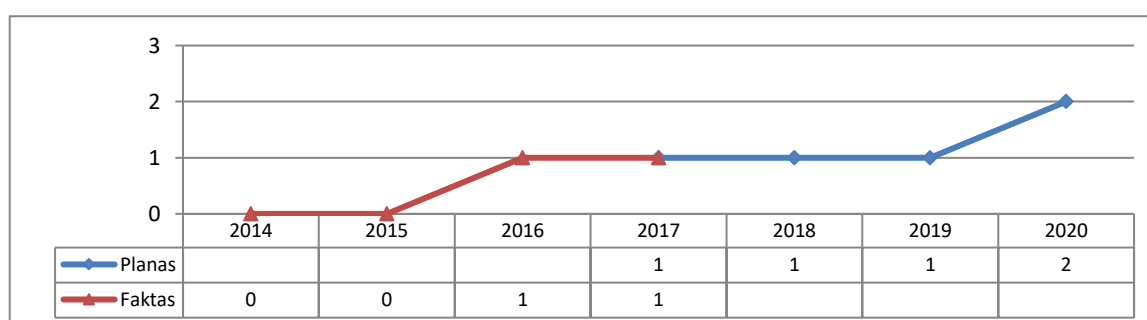
27 pav. Kolegijose ir universitetuose visą studijų programą studijuojančių užsienio piliečių dalis, proc.

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Šalies aukštosiose mokyklose daugėja studentų užsieniečių. 2017 m. jų dalis, lyginant su bendru studentų skaičiumi, buvo 5,1 proc. ir tai šiek tiek viršijo 2017 m. siekį. Universitetuose studijuoja daugiau užsienio piliečių nei kolegijose, ir pastarųjų metų pažangą lėmė studentų užsieniečių gausėjimas būtent universitetuose. 2015 m. universitetuose studijavo 5 proc. užsienio piliečių, 2017 m. – 6,8 proc., kolegijose atitinkamai 1 proc. ir 1,1 proc.

28 pav. Lietuvos universitetų, patenkančių į QS reitingo 500-uką, skaičius

Duomenų šaltinis: QS World University Rankings

Į 500-uką patenka Vilniaus universitetas, prie 500-uko artėja ir Vilniaus Gedimino technikos universitetas (2017 m. užėmęs vietą 551-600 vietų grupėje, ankstesniais metais – 701+). Tokia tendencija ir šalyje vykdoma aukštųjų mokyklų pertvarka leidžia tikėtis, kad tikslas bus pasiektas. Į reitingą patenka dar dvi Lietuvos aukštosios mokyklos: Kauno technologijos universitetas, 2017 m. patekęs į 701–750 vietų grupę, ir Vytauto Didžiojo universitetas, patekęs į 801–1000 vietų grupę. Vilniaus universitetas taip pat pateko į ARWU (Academic Ranking of World Universities) 701-800 grupę.

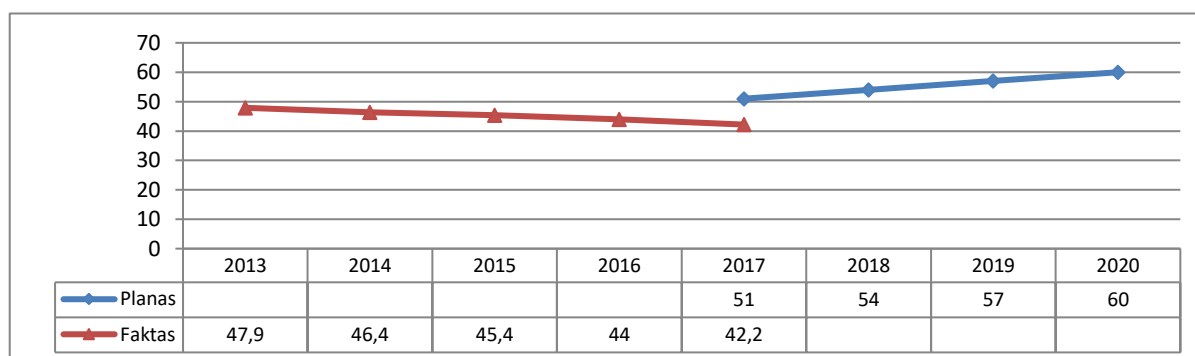
Apibendrinimas

- Didinant švietimo prieinamumą, įvyko reikšmingų pokyčių priešmokyklinio ir pradinio ugdymo srityje – pradėtas ugdymo pagal šias programas ankstinimas, suteikta galimybė tėvams (globėjams) patiems apsispręsti dėl vaikų ugdymo pagal priešmokyklinio ir pradinio ugdymo programas pradžios. Ankstyvesnis vaikų atėjimas į švietimo įstaigas, kur jie ugdomi pagal kokybiškas ugdymo programas, naudingas ne tik visapusiškai vaikų raidai vaikystėje, bet ir vėlesniems jų pasiekimams. Tiksliniu finansavimu ir kitomis priemonėmis skatinama neformaliojo vaikų švietimo plėtra taip pat prisideda prie visapusiško vaikų ir jaunuolių asmenybės ugdymo, sudaro geresnes sąlygas mokiniams surasti veiklos sritį, kurioje jie norėtų siekti profesinės karjeros.
- Bendrasis ugdymas tobulinamas siekiant geresnio jo prieinamumo įvairių poreikių asmenims ir geresnės ugdymo kokybės. Mokyklų tinklo pertvarka optimizuojant jų dydį padeda efektyviau naudoti švietimo išteklius ir užtikrinti reikiamą ugdymo kokybę.
- Parengtas Valstybinių profesinio mokymo įstaigų, kuriose Švietimo ir mokslo ministerija įgyvendina savininko (dalininko) teises ir pareigas, tinklo vystymo 2018–2020 metų bendrasis planas. Profesinių mokyklų tinklo pertvarka turėtų pagerinti profesinio ugdymo kokybę likusiose ar naujai įsteigtose įstaigose.
- Parengtas valstybinių aukštųjų mokyklų tinklo optimizavimo planas.

Tam tikrą pažangą aukštojo mokslo srityje rodo aukštesnis šalies universitetų įvertinimas tarptautiniame reitinge ir didėjantis Lietuvos aukštosiose mokyklose studijuojančių užsienio piliečių skaičius. Šalyje pradėta aukštųjų mokyklų pertvarka padės pasiekti žymesnės pažangos aukštojo mokslo kokybės ir tarptautinio patrauklumo srityse.

2.3. kryptis: Kultūros, švietimo ir mokslo institucijų tinklo, valdymo, karjeros ir finansavimo sistemų pertvarka

29 pav. 30–49 metų mokytojų dalis, proc.

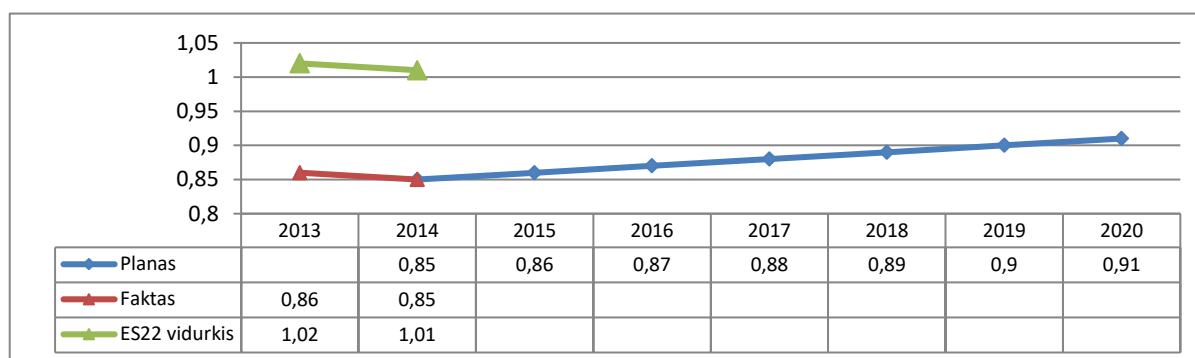

Duomenų šaltinis: ŠVIS

30–49 metų amžiaus mokytojų šalyje mažėja, šioje srityje pažangos kol kas nepasiekta. 2017 m. daugiausia šio amžiaus mokytojų (42,9 proc.) buvo bendrojo ugdymo mokyklų mokytojų grupėje; ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogų – 41,7 proc., o profesinių mokyklų mokytojų – 37,8 proc. Per trejetą pastarųjų metų sumažėjo ir 30–49 metų bendrojo ugdymo mokyklų mokytojų, ir ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo pedagogų. Nežymiai (iki 1 proc. punkto) padidėjo tik šio amžiaus profesinių mokyklų mokytojų.

Apie pusę šalies mokytojų yra 50 metų ir vyresni. 30–49 metų amžiaus mokytojų grupė pagausėtų, jei į mokyklas ateitų dirbti daugiau jaunesnių mokytojų. Jiems ateiti reikalingos laisvos darbo vietos, svarbus ir pedagogo profesijos patrauklumo veiksnys. Lietuvos darbo biržos duomenimis, 2017 m. šalyje daugiau buvo savivaldybių, kuriose fiksuotas pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo mokytojų perteklius (tačiau perteklių fiksuojančių savivaldybių kasmet mažėja). O profesijos mokytojų ir ikimokyklinio ugdymo pedagogų dažniau trūko (ikimokyklinio ugdymo pedagogų stoka fiksuota net pusėje savivaldybių).

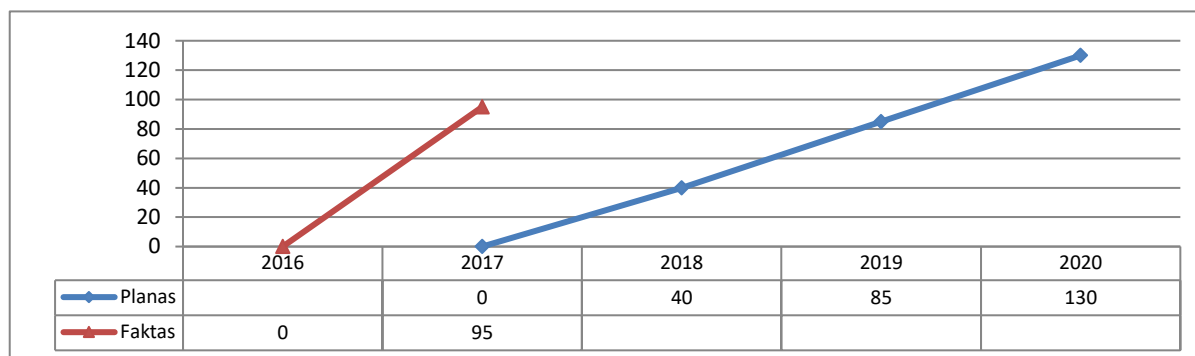
30 pav. Metinių bendrųjų išlaidų vidutiniškai vienam visų švietimo lygmenų mokiniui, palyginti su BVP vienam gyventojui, Lietuvoje santykis su EBPO šalių vidurkiu

Duomenų šaltinis: ŠVIS

Seniai stebime duomenis, kiek Lietuva investuoja į vieną mokinį. Tai parodo, ar galime tikėtis šalyje tokio švietimo pasiekimų lygio kaip vidutiniškai ES ar EBPO šalyse. Lyginant EBPO ir 22 ES šalis (kurios yra ir EBPO šalys, ir tik apie jas EBPO renka duomenis) finansavimo lygis beveik identiškas (santykis arti 1) ir 22 ES šalyse kol kas truputį geresnis, bet artėja prie EBPO vidurkio. Lietuva nėra tarp tų 22 ES šalių, bet jos duomenis EBPO jau renka kaip šalies kandidatės. Deja, Lietuvoje investicijų į vieną vaiką lygis gerokai mažesnis ir atsilieka nuo kitų ES šalių, tiek ir nuo EBPO vidurkio. Finansavimo duomenys paprastai viešai paskelbiami gana vėlai dėl sudėtingų apskaičiavimo ir duomenų patikrinimo procedūrų, todėl naujausi duomenys dar nėra žinomi. Tačiau ir iš ankstesnių duomenų tendencijos galima spręsti, kad LR Vyriausybė pagrįstai numato parodyti didesnę dėmesį švietimui. Jau 2017 metais švietimo biudžetas buvo didesnis negu 2016 m., o vaikų skaičius kasmet mažėja. Prognozuojama, kad nuo 2015 iki 2020 metų vien ikimokykliniame ir bendrajame ugdyme vaikų sumažės apie 30 tūkst. – maždaug visa vienmečių karta, o LR Vyriausybė ketina ir toliau didinti švietimo finansavimą (numatoma didinti atlyginimus, socialines ir doktorantų stipendijas, tobulinti formaliojo ir neformaliojo švietimo finansavimą. 2017 metais daug dėmesio buvo skiriama naujų finansavimo modelių rengimui (etatinio apmokėjimo, klasės krepšelio, neformaliojo švietimo, profesinio mokymo ir aukštojo mokslo ir t.t.), todėl planuojama, kad artėsime prie labiau pažengusių šalių investavimo į žmogų lygmens.

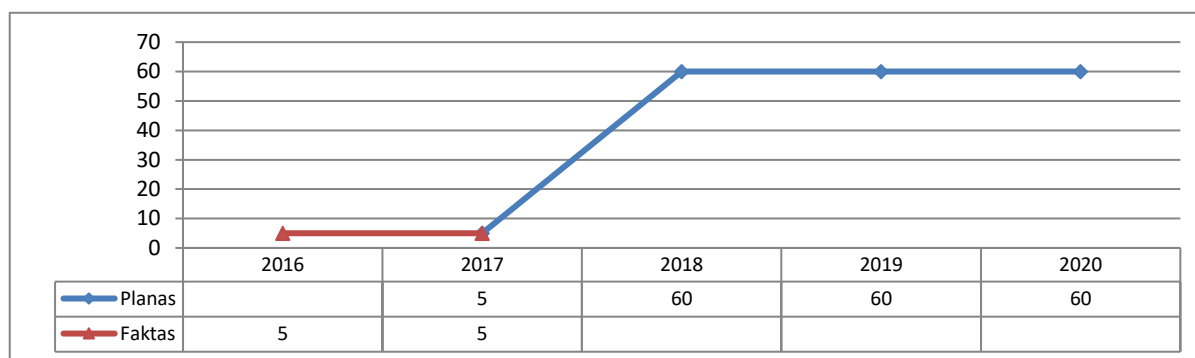
31 pav. Podoktorantūros stažuotojų skaičius

Duomenų šaltinis: ŠMM

Podoktorantūros stažuotės skatinamos pasinaudojant Europos Sąjungos fondų lėšomis. 2017 m. patvirtinti 95 projektai, kuriuos įgyvendinant tiek stažuotojų išvyks stažuotis į užsienio mokslo ir studijų instituciją ar mokslinių tyrimų centrą, laboratoriją, įmonę, įstaigą ar kt. kelti mokslinę kvalifikaciją. Planuota, kad tiek podoktorantūros stažuotojų bus po dvejų metų.

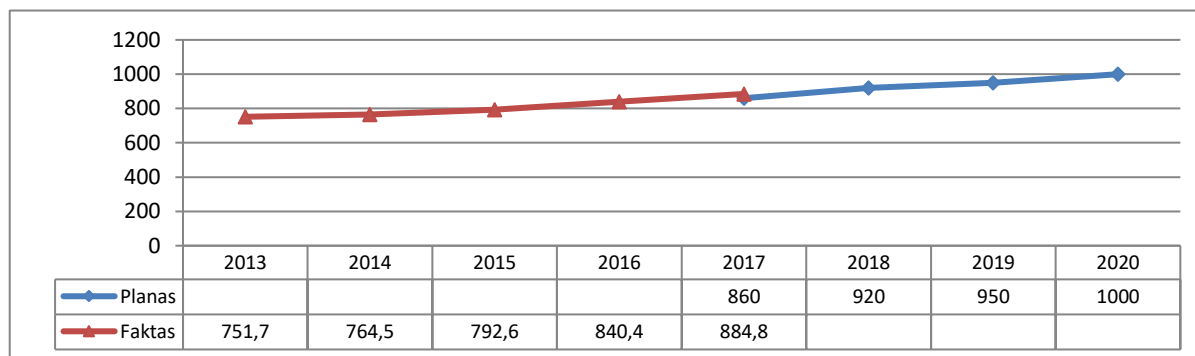
32 pav. Savivaldybių, įdiegusių naują bendrojo ugdymo finansavimo metodiką, skaičius

Duomenų šaltinis: ŠMM

Nuo 2016 m. sausio 1 d. penkiose savivaldybėse taikoma eksperimentinė mokymo lėšų apskaičiavimo ir paskirstymo metodika, pagal kurią ugdymo lėšos apskaičiuojamos ne mokiniui, o klasei. Kaip ir numatyta, eksperimentas tęsiamas penkiose savivaldybėse.

33 pav. Vidutinis mokytojų darbo užmokestis*(iki mokesčių), Eur

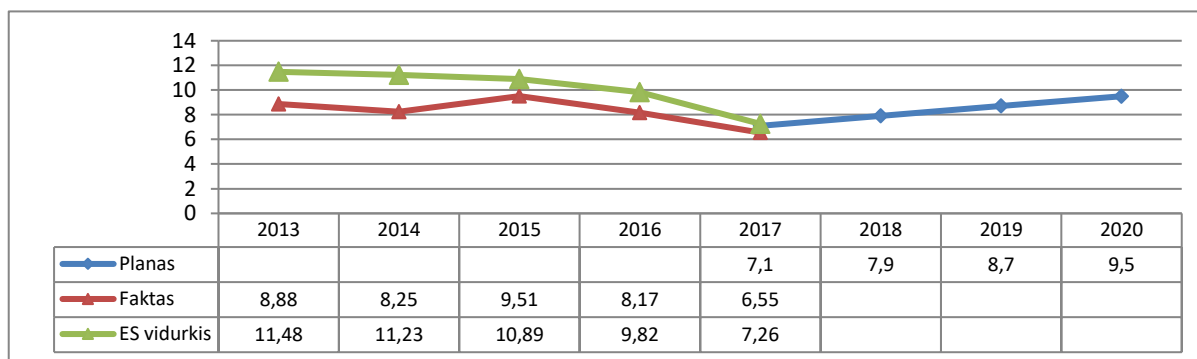

Duomenų šaltinis: LSD

* Darbo užmokestis fiksuotas kiekvienų metų II ketvirtį.

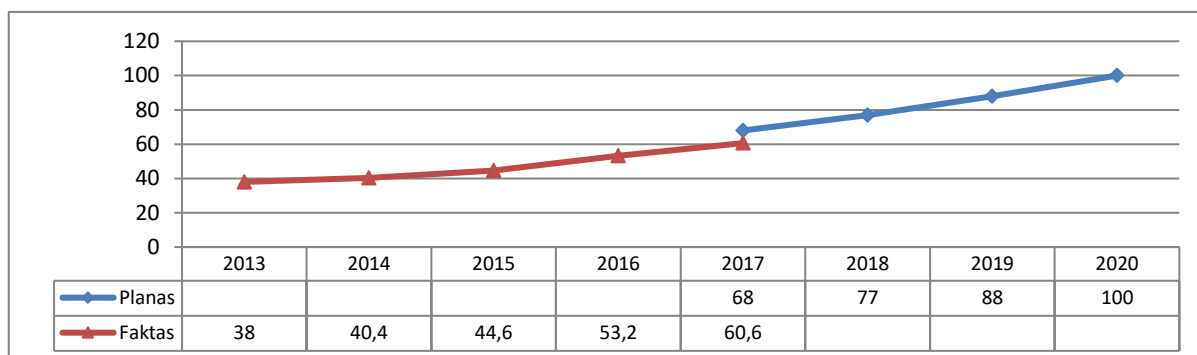
Pastaraisiais metais didėjantis mokytojų darbo užmokestis 2017 m. netgi šiek tiek viršijo planuotą dydį.

34 pav. Mokslo straipsnių dalis tarp 10 proc. labiausiai cituojamų mokslo publikacijų, proc.

Duomenų šaltinis: ŠMM

35 pav. Bendrojo ugdymo mokyklų, kurioms atliktas išorinis vertinimas, dalis, proc.

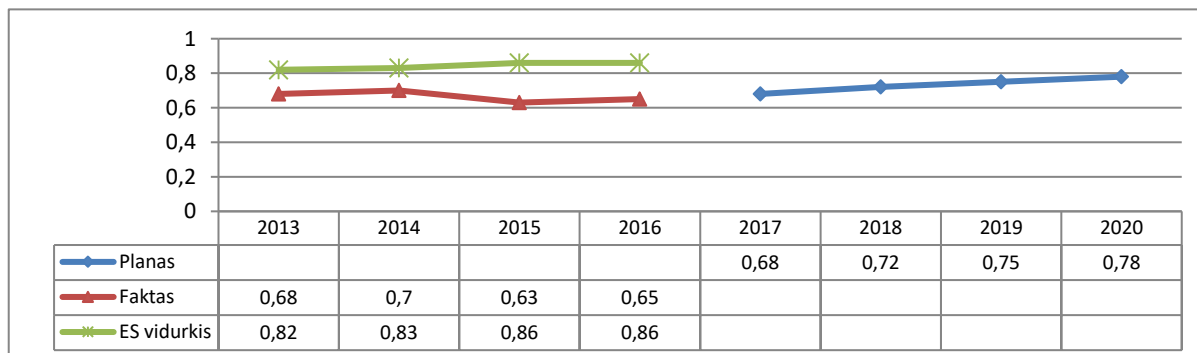
Duomenų šaltiniai: LSD, NMVA

2017 m. išorinis vertinimas buvo atliktas 68 bendrojo ugdymo mokyklose, ir vertintų mokyklų dalis padidėjo iki 60,6 proc. Pagal mokyklų savininkų paraiškas į 2017 m. vertinamų mokyklų sąrašą galėjo būti įtraukta 151 mokykla, bet, remiantis švietimo ir mokslo ministro patvirtintais vertinamų mokyklų atrankos kriterijais ir atsižvelgiant į turimas lėšas, į sąrašą buvo įtraukta ir įvertinta mažiau mokyklų. Dėl to nebuvo pasiekta planuota rodiklio reikšmė. Kadangi išorinis vertinimas vykdomas kasmet, šio rodiklio reikšmė auga nuolatos, bet netolygiai. Netolygumą lemia skirtingas per metus įvertintų mokyklų skaičius (2015 m. – 47 mokyklos, 2016 m. – 80).

Apibendrinimas. Šioje kryptyje siekiama aprūpinti švietimo ir mokslo sistemą žmogiškaisiais ir finansiniais ištekliais, pagerinti valdymą siekiant optimaliai ir efektyviai panaudoti išteklius. 2017 metai – pirmieji naujos Vyriausybės metai, todėl šiemet daugeliu atvejų vykdyti dar tik parengiamieji darbai: rengiami modeliai, teisės aktų projektai, atitinkami ES paramą naudojančios projektai. Patvirtintas pedagogų rengimo modelis, įteisintos švietimo įstaigų vadovų kadencijos, sumodeliuotas etatinis pedagogų darbo apmokėjimas, steigiami trys nacionaliniai pedagogų rengimo centrai.

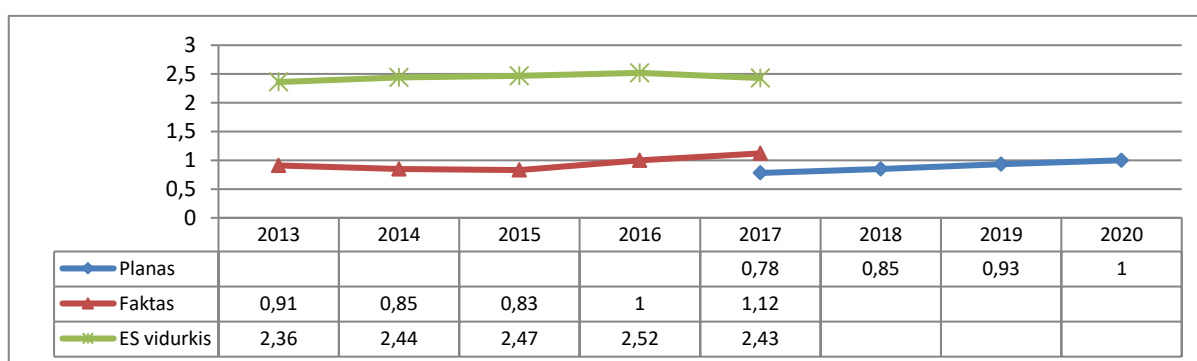
2.5. kryptis: Aukštojo mokslo, mokslo ir kultūros, meno ir inovacijų sistemos darnos užtikrinimas

36 pav. Sąlyginių tyrėjų, dalyvaujančių MTEP veikloje, dalis nuo visų užimtų gyventojų, proc.

Duomenų šaltinis: MOSTA

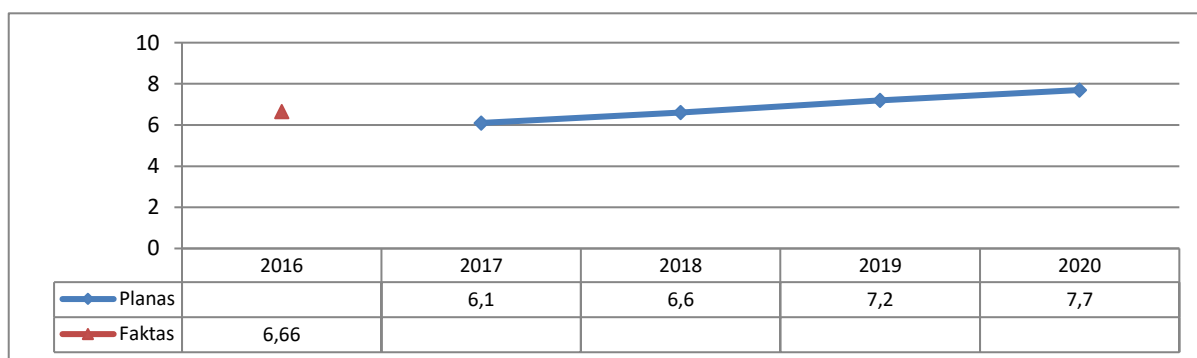
37 pav. Bendrų mokslo ir verslo publikacijų dalis nuo visų mokslo publikacijų, proc.

Duomenų šaltinis: MOSTA

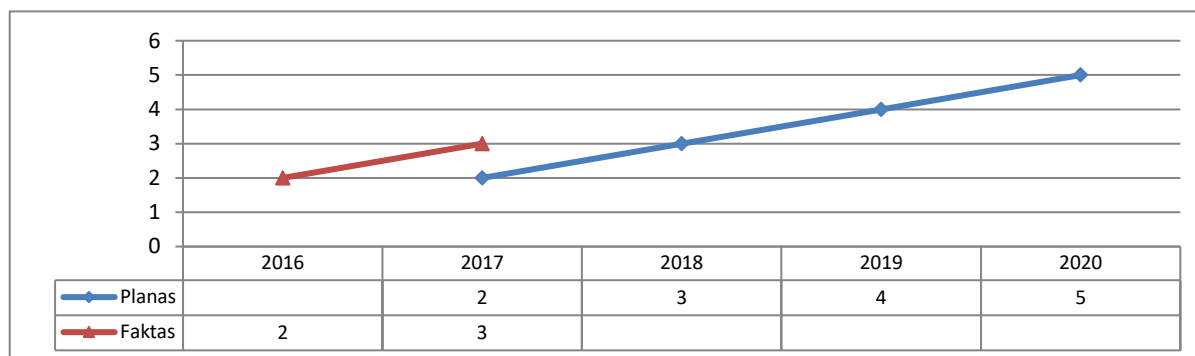
Lietuvoje bendrų su verslu mokslo publikacijų dalis lyginant su visomis mokslo publikacijomis pamažu didėja, padidėjo ir per praeitus metus. Rodiklis jau viršijo planuotas reikšmes. Tačiau Lietuva pagal šį rodiklį atsilieka nuo ES 28 vidurkio (beveik per pusę), nuo EBPO šalių vidurkio (0,9 proc. punktais), taip pat nuo Estijos ir Latvijos rodiklių (atitinkamai 0,55 ir 0,45 proc. punktais).

38 pav. Mokslo ir studijų institucijų pajamos, gautos už dalyvavimą tarptautinėse programose (mln. Eur)

Duomenų šaltinis: MOSTA

39 pav. Tarptautinių mokslinių tyrimų infrastruktūrų, kurių narė yra Lietuva, skaičius

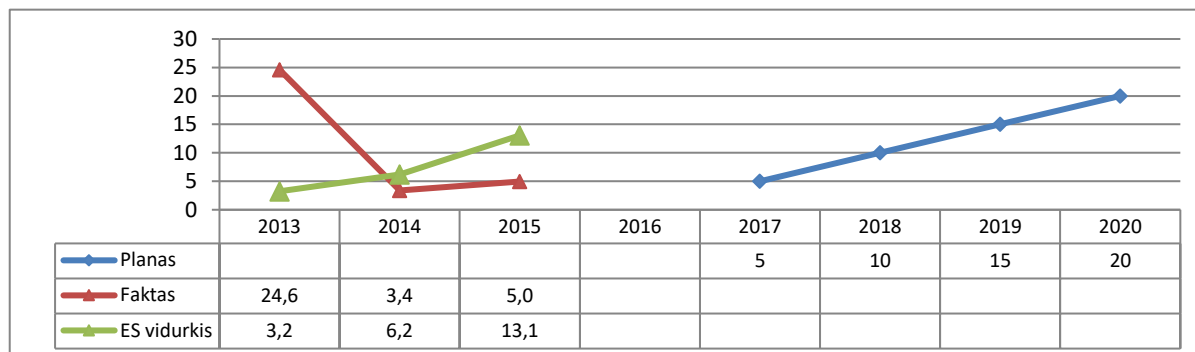
Duomenų šaltinis: MOSTA

Rodiklis taikomas projektams, kurie skirti integracijai į tarptautines MTEPI infrastruktūras. Kol kas rodiklis yra pasiekęs planuojamą reikšmę. Trūksta praėjusių metų rodiklio reikšmių.

IV PRIORITETAS. Darni ir konkurencinga ekonomikos plėtra

4.1 kryptis: Inovatyvios ekonomikos ir išmaniosios energetikos plėtra

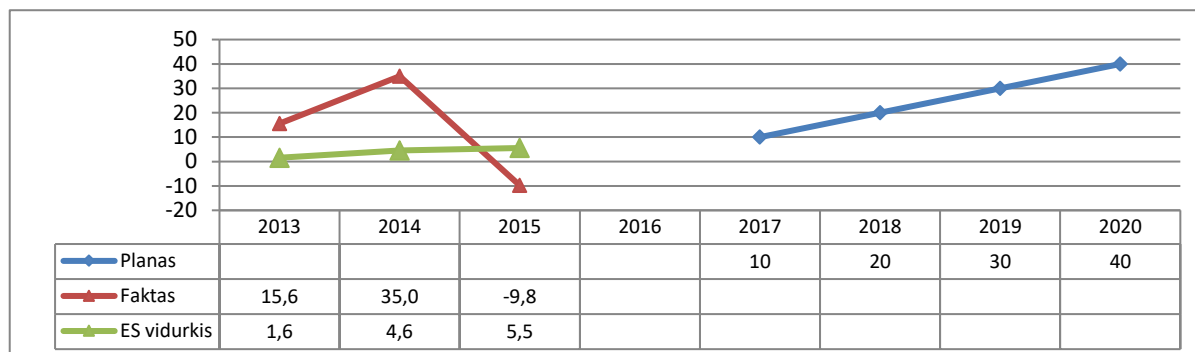
40 pav. Mokslo ir studijų institucijų pajamų už MTEP veiklas, gautų iš užsienio finansavimo šaltinių (išskyrus verslą), augimas, proc.

Duomenų šaltinis: Eurostat

Mokslo ir studijų institucijos iš užsienio gauna lėšų praktiškai tik iš Europos Komisijos. Pastaruoju metu jos nebeauga, kol nebus intensyviai pradėta naudoti ES paramą (matuota lyginant su praėjusiais metais).

41 pav. Mokslo ir studijų institucijų pajamų už MTEP veiklas, gautų iš Lietuvos ir užsienio verslo įmonių, augimas, procentais

Duomenų šaltinis: Eurostat

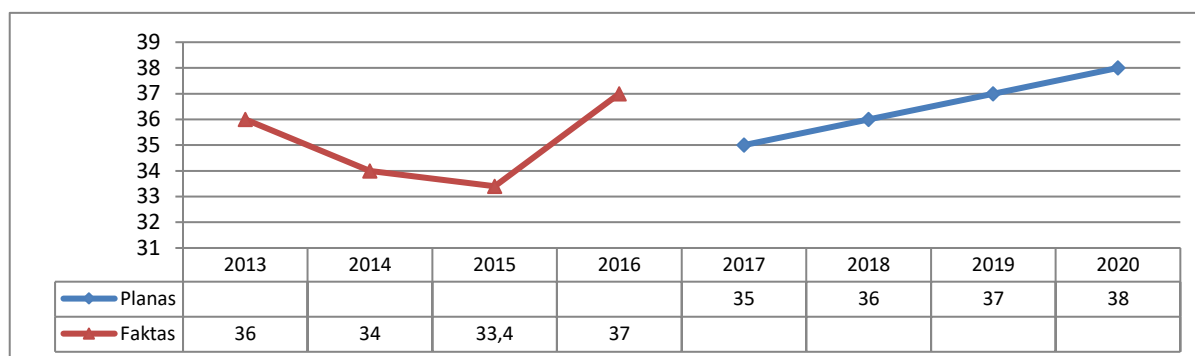
Mokslo ir studijų institucijos iš verslo įmonių kasmet gauna šiek tiek didesnę ar mažesnę lėšų kiekį. Pastaruoju metu jos krito (matuota lyginant su praėjusiais metais).

Apibendrinant šiuos du rodiklius ir 8 paveikslą galima daryti išvadą, kad tyrimų finansavimas nėra pakankamas, norint padaryti reikšmingą įtaką šalies ekonomikai ir konkurencingumui. Europos Sąjunga siekia, kad iki 2020 metų MTEP būtų skiriama 3 proc. BVP, o Lietuva įsipareigojusi pasiekti 1,9 proc. Kol kas esame toli šio tikslo.

V PRIORITETAS. Saugi valstybė

5.3. kryptis: *Pilietiškumo ugdymas, pilietinių galių ir žmogaus teisių apsaugos stiprinimas*

42 pav. Pilietinės galios indeksas

Duomenų šaltinis: Pilietinės visuomenės institutas

2016 m. Lietuvos visuomenės pilietinės galios indeksas palyginti su 2014–2015 m. paaugo 3,6 punkto ir pasiekė prognozuojamą 2019 metų rodiklio reikšmę. Labiausiai šį pokytį lėmė vienos iš sudedamųjų indekso dalių – pilietinės įtakos suvokimo visuomenėje – augimas: pilietinės įtakos suvokimo indeksas siekia 55,2 balų (vidutinė šio indekso reikšmė 2015 m. – 44,7). Labiausiai 2016 m. paaugo gyventojų tikėjimas asmenine, visuomeninių organizacijų bei bendruomenių, verslininkų ir žiniasklaidos atstovų įtaka valstybėje priimamiems sprendimams.

2016 m. Pilietinės galios indekso tyrimas parodė, kad didžiausia pilietine galia pasižymi 15–29 m. jaunimas (42,9), o iš jų – 25–29 m. jaunuoliai (2015 m. pirmavo 15–19 m. jaunimas). Analizė parodė, kad toks šios grupės išskirtinumas susijęs ne tik su amžiumi, bet ir su santykinai aukštu išsimokslinimu ir geresne socialine padėtimi. Tyrimas atskleidė, kad jaunimo pilietinė galia itin stipriai koreliuoja su jų mokymosi rezultatais: vienu balu didesnis pažymių vidurkis padidina pilietinę galią vidutiniškai 2,5 balo, o pilietinio aktyvumo indeksą – net 6,5 balo. Jaunimo pilietinę galią itin didina dalyvavimas visuomeninėse organizacijose, įvairiose pilietinėse veiklose, dalyvavimas popamokinėse, neformaliojo ugdymo veiklose tiek mokykloje, tiek už mokyklos ribų, taip pat jaunimo įsitraukimas ir dalyvavimas savanoriškoje veikloje. Mokinių pilietinio ugdymo veiksmingumas mokykloje buvo įvertintas 6 balais. Duomenys atkreipia dėmesį į pilietinio ugdymo tik pamokų metu nepakankamumą ir neformalaus pilietinio ugdymo ir dalyvavimo visuomeninių organizacijų veikloje svarbą jaunimo aktyvumui bei pilietinei galiai stiprinti.

2017 m. patvirtinta pasirenkamojo dalyko Nacionalinio saugumo ir krašto gynyba programa. Parengta ir įgyvendinama pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programa „Nacionalinio saugumo ir pilietiškumo nuostatų stiprinimas ugdyme“. Organizuoti mokymai pedagogams, vykdomos vaizdo transliacijos per „Mokytojo TV“. 2014–2017 metais įgyvendintas projektas „Medijų ir informacinio raštingumo ugdymas“: parengta medijų ir informacinio raštingumo ugdymo metodinė medžiaga, mokymuose dalyvavo mokytojai iš visų Lietuvos regionų, įskaitant Rytų Lietuvą.

(Asignavimų valdytojas) (Parašas) (Vardas ir pavardė)